

Tiina Piekkari

Ystävä kadoksissa

Erään satukirjan kuvittamisen prosessi

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Medianomi

Digitaalinen viestintä

Opinnäytetyö

23.10.2012

Tekijä(t) Otsikko	Tiina Piekkari Ystävä kadoksissa – Erään satukirjan kuvittamisen prosessi
Sivumäärä Aika	40 sivua + 3 liitettä 23.10.2012
Tutkinto	Medianomi
Koulutusohjelma	Viestinnän koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Digitaalinen viestintä
Ohjaaja(t)	Lehtori Raisa Omaheimo Lehtori Jaakko Ruuttunen
<p>Opinnäytetyö käsittelee satukirjan kuvittamista kuvan tekijän näkökulmasta. Työ on luonteeltaan toiminnallinen opinnäytetyö. Työn keskeinen tavoite on selvittää, millaisia eri rooleja kuvituksella voi satukirjoissa olla, sekä tutustua suomalaisen satukuvittamisen historiaan ja soveltaa näitä tietoja toiminnallisessa osiossa toteutettavaan satukirjan kuvitukseen. Toiminnallisen osion tavoitteena on ideoida ja toteuttaa yhtenäinen ja persoonallinen satukirja. Työn toiminnallinen osio sisältää satukirjaprojektin taustat sekä kuvittamisprosessin kuvauksen.</p> <p>Työn lähtökohtana on tekijän oma kiinnostus satukuvittamiseen. Työllä ei ole toimeksiantajaa. Työ perustuu laadulliseen tutkimukseen. Tietoa saadaan kirjallisuudesta ja havainnollamalla omaa kuvitusprosessia.</p> <p>Teoriaosuus käsittelee kuvituksen roolia satukirjoissa, sekä suomalaisen satukuvituksen historiaa. Lisäksi teoriaosuudessa esitellään prosessimalli, jonka vaiheita toiminnallisen osion kuvitusprosessissa noudatetaan.</p> <p>Sekä kirjalliselle että toiminnalliselle osuudelle asetetut tavoitteet saavutettiin. Toiminnallisen osuuden lopputuloksena syntyi 32-sivuinen satukirja, jota tarjotaan tulevaisuudessa kustantajille. Kirjallinen tutkielma toimii lähtökohtana vastaavanlaisiin satukuvitusprojekteihin. Se tarjoaa yhden näkökulman satukirjojen kuvittamiseen ja kuvittamisen prosessiin. Työ voi olla hyödyksi muille satukirjan kuvittamisesta kiinnostuneille sekä luovan alan opiskelijoille.</p>	
Avainsanat	satukirja, kuvittaminen, suomalainen kuvitus

Author(s) Title	Tiina Piekkari Ystävä kadoksissa – The process of illustrating a storybook
Number of Pages Date	40 pages + 3 appendices 23th October 2012
Degree	Bachelor of MediaDegree
Degree Programme	Degree Programme of Media
Specialisation option	Digital Media
Instructor(s)	Raisa Omaheimo, Senior Lecturer Jaakko Ruuttunen, Senior Lecturer
<p>The aim of this Bachelor's Thesis is to describe the process of illustrating a storybook. The main goal is to find out what kind of different roles illustrations can play in storybooks and to get to know the history and traditions of Finnish illustrations. This information will be applied in the illustrating process.</p> <p>The main goal of the illustration project is to design and create a coherent and personal storybook. The project part of this Thesis includes the background information of the storybook project and detailed description of the illustration process.</p> <p>The motivation for this project came from the author's own interest in illustrations and storybooks. This Thesis has no principal. The research was carried out with a qualitative research method. Information concerning the subject was collected from literature and by observing the illustrating process.</p> <p>The theory part of this Thesis consists of the theory of the role of illustrations in storybooks and the history of Finnish illustrations. Also the theory part includes the process model used in the illustrating process.</p> <p>The goals set both for the written and the project parts of this Thesis were achieved. The result of the project was a 32-page storybook. This book will be offered to the publishers. The written part of this Thesis can be used as a base for similar illustrating processes. This Thesis might be useful for people interested in illustrations and students of the creative field.</p>	
Keywords	storybook, illustration, Finnish illustrations

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Satukirjaprojektin taustat	2
3	Teoreettiset lähtökohdat	3
3.1	Satukirjojen kolmijako	4
3.2	Kuvitus suomalaisissa satukirjoissa ennen ja nyt	5
3.3	Prosessimalli	16
4	Esikuvat	17
5	Kuvitusprosessi	22
5.1	Pohjatyö ja kartoitus	22
5.2	Suunnittelu ja aloitus	23
5.3	Toiminta	24
5.3.1	Luonnokset	24
5.3.2	Lyijykynäversiot	25
5.3.3	Väritetyt kuvat	30
5.3.4	Taitto	32
5.3.5	Viimeistely	33
6	Yhteenveto	34
	Lähteet	38
	Liitteet	
	Liite 1. Luonnoksia Maisa-koirasta	
	Liite 2. Satukirjan kuvien luonnoksia ja työvaiheita	
	Liite 3. Lopullinen työ	

1 Johdanto

Muistan yhä millaisia kuvia lapsuuteni rakkaimmissa satukirjoissa oli. Toiset kuvat ihasuttivat pikkutyön silmää hempeillä väreillään, toiset taas mielenkiintoisilla yksityiskohdillaan. Jos kirjassa ei ollut kauniita kuvia, en lukenut sitä enää uudestaan.

Mielestäni parhaat satukirjat miellyttävät niin lasta kuin aikuistakin. Säilytän yhä monia lapsuuteni kirjoja, sillä nautin yhä niiden kuvien katselemisesta. Pidän monenlaisista kuvitustyyleistä, mutta yhdistäviäkin tekijöitä on. Hahmojen pitää mielestäni olla ilmeikkäitä ja persoonallisia. Värikuvissa värien tulee olla huolella valitut ja harmoniset. Kuvien ja tekstin tulee muodostaa yhtenäinen maailma.

Opinnäytetyöni käsittelee satukirjan kuvittamista kuvan tekijän näkökulmasta. Työn keskeinen tavoite on selvittää, millaisia eri rooleja kuvituksella voi satukirjoissa olla, sekä tutustua suomalaisen satukuvittamisen historiaan ja soveltaa tätä tietoa toiminnallisessa osiossa toteutettavaan satukirjaan.

Opinnäytetyössäni tarkastelen kuvituksen roolia satukirjoissa, sekä suomalaisen satukuvituksen kehittymistä aina Topeliuksesta tähän päivään asti. Tavoitteena on luoda kokonaiskuva kuvituksen roolista satukirjoissa ja suomalaisen satukuvittamisen perinteestä. Työn toiminnallisen osion tavoitteena on ideoida ja toteuttaa yhtenäinen ja persoonallinen satukirja. Projektin tavoitteita ovat myös kuvitusprosessin havainnointi ja ammatillinen kehittyminen kuvittajana.

Opinnäytetyöni on luonteeltaan toiminnallinen opinnäytetyö. Työ on toteutettu syyskuun 2011 ja elokuun 2012 välisellä aikajaksolla. Työ perustuu laadulliseen tutkimukseen, johon tietoa on saatu kirjallisuudesta, sekä havainnoimalla omaa prosessia.

Opinnäytetyöni koostuu kahdesta osiosta. Ensimmäinen osio on teoreettinen tutkielma kuvituksen roolista satukirjoissa ja suomalaisesta satukuvittamisesta. Lisäksi käyn läpi kuvitusprosessissa käyttämäni prosessimallin. Toinen eli toiminnallinen osio sisältää satukirjaprojektin taustat, sekä kuvauksen satukirjan kuvittamisen prosessista aina ideoinnista painovalmiiseen työhön. Prosessikuvaus kulkee käyttämäni prosessimallin

mukaisesti. Opinnäytetyöni pääpaino on toiminnallisessa osiossa ja tämän vuoksi teoreettisen osuuden aiheet käydään läpi melko pintapuolisesti sen ollen yleisluontoinen katsaus projektini lähtökohtiin. Teoreettisen tutkielmani tarkoituksena on toimia apuna, kun määrittelen kuvituksen roolia omassa työssäni, sekä inspiraationa kuville.

Satukirjaprojektini lähtökohtana on oma kiinnostukseni lastenkirjakuvittamiseen ja satujen kirjoittamiseen. Työllä ei ole toimeksiantajaa. Projektissani kuvitan itse kirjoittamani sadun. Tavoitteenani on osoittaa, että kykenen toteuttamaan yhtenäisen satukirjan. Julkaisun toteutetaan painamalla.

Työni lopussa on yhteenveto, jossa pohdin sekä kirjallisen työni että projektityön prosessin ja lopputuloksen onnistumista.

2 Satukirjaprojektin taustat

Olin jo pitkään ideoinut pieniä satuja koirastani Maisasta, kun sain idean tehdä opinnäytetyökseni satukirjan. Ideoimieni satujen ja juonikuvioiden teemana on aina ollut Maisan omaperäinen maailmankatsomus; kuinka se suunnittelee valtaavansa maailman, kuinka se ymmärtää ympäröivää maailmaa väärin ja joutuu kummelluksiin ja kuinka se kuvittelee olevansa enemmänkin ihminen kuin koira. Myös Maisan ja pehmolelurotan ystävyys on aina ollut tärkeässä roolissa. Päätin jatkaa näiden teemojen työstämistä opinnäytetyössäni.

Satukirjani päähenkilö on siis syntynyt persoonallisen ja ilmeikkään bostoninterrierini Maisan inspiroimana. Kun tarjoan satuani kustantajille, tulen todennäköisesti muuttamaan Maisan nimen, sillä lastenkirjallisuudessa on jo suosittu hiirihahmo – myös nimeltään Maisa. Satuni toisella päähenkilöllä, pehmolelurotalla, on niinkään tosielämän esikuva; Maisan Ikeasta ostettu lempilelu.

Aloitin sadun juonen ideoinnin kirjaani varten kesällä 2010 ja lopullinen satu oli valmis joulukuussa 2010. Vaikka sadun hahmot olivat jo valmiina ja päässäni oli monia juoniideoita, ei sopivaa satukirjan mittaista satua ollut helppo kirjoittaa. Suurimpana ongelmana oli pitää juoni riittävän lyhyenä, jotta minulla oli realistiset mahdollisuudet toteuttaa sekä satu että riittävä määrä kuvia.

Lopulta sadun juoni muodostui seuraavanlaiseksi: Maisa-koira ja sen paras ystävä pehmolelu-Rotta asuvat suuressa kivilalossa keskellä kaupunkia. Eräänä päivänä, kun Maisa tulee lenkiltä kotiin, Rotta on kadonnut. Maisa etsii sitä joka paikasta ja tekee jopa katoamisilmoituksen. Kun Rottaa ei kuulu eikä näy, Maisa lähtee etsimään sitä Maisa ja Rotan rakentamalla kuumailmapallolla. Matkalla pallo hajoaa ja Maisa istuu eksyneenä kaupungilla. Kauppareissulla ollut Alma-täti löytää Maisan ja palauttaa sen kotiin. Kun Maisa on jo mennyt nukkumaan, tuo emäntä Rotan takaisin sille. Emäntä oli vain ottanut sen pestäväksi ja paikattavaksi.

Sadun teemana on ystävyys, mutta tärkeässä roolissa on myös Maisan mielikuvitusmaailma. Tämä ilmenee parhaiten siinä, miten Maisa kuvittelee lentävänsä suurella hienolla kuumailmapallolla ja seuraavassa kappaleessa näytetään, kuinka Alma-täti löytää Maisan kyyhöttämässä tien varrella ämpärissä, johon on sidottu ilmapallo.

3 Teoreettiset lähtökohdat

Tässä luvussa käyn läpi työni teoreettiset taustat. Teoriaosuuden keskeisenä tavoitteena on selvittää, millaisia eri rooleja kuvituksella voi satukirjassa olla ja miten kuvitus suomalaisissa satukirjoissa on muuttunut ja kehittynyt.

Ensin käsittelen ruotsalaisen lastenkirjoihin erikoistuneen filosofian tohtorin, Ulla Rehdinin, luomaa lastenkirjallisuuden kolmijakoa. Kolmijako perustuu kuvituksen ja tekstin suhteeseen. Tämän jälkeen tutkin kuvitustyyliä ja kuvituksen roolia suomalaisissa lastenkirjoissa Topeliuksen ajoista aina tähän päivään asti. Olen rajannut työni niin, että poimin eri vuosikymmeniltä esimerkeiksi korkeintaan muutaman merkittävän kuvittajan sen sijaan, että esittelisin heidät kaikki. Valintani perustuvat suomalaista lastenkuvakirjallisuutta käsitteleviin teoksiin, joista monessa muun muassa taidekasvattaja Maria Laukka nostaa toistuvasti esiin samoja nimiä. Lisäksi valintaan on vaikuttanut henkilökohtainen mieltymykseni tiettyihin kuvittäjiin.

Tutkielma lastenkirjallisuuden kolmijaosta ja suomalaisen satukuvituksen perinteestä toimii pohjana, kun teen päätöksiä kuvituksen roolista ja tyylistä omassa satukirjassani.

3.1 Satukirjojen kolmijako

Ruotsalainen kirjallisuuden tohtori Ulla Rehdin on väitöskirjassaan ”Bilderboken. På väg mot en teori” (1992) jakanut kuvitetut lastenkirjat kolmeen pääryhmään sen mukaan, mikä on kuvituksen ja tekstin suhde.

Rehdinin mukaan lastenkirjojen pääryhmät ovat: eepinen kuvakirja, laajennettu kuvakirja ja aito kuvakirja. Eepisestä kuvakirjasta käytetään myös termiä kuvitettu kirja (mm. Ylimartimo 2001, 82.) ja aidosta kuvakirjasta termiä alkuperäinen kuvakirja (mm. Heinimaa 2001, 143; Ylimartimo 2001, 82.).

Eepisessä kuvakirjassa teksti on kerronnallisesti täydellinen. Se ei tarvitse kuvia tai ole niistä tietoinen. Teksti on todennäköisesti syntynyt ilman, että sitä on ajateltu julkaistavaksi kuvien kanssa. (Rehdin 1992, 79.) Ylimartimo (2001, 82.) toteaa myös, että eepisessä kuvakirjassa kuvittaja on lojaali tekstille ja kuvittaa vain sadun merkittäviä käännekohtia, sen sijaan, että kuvittaisi sadun kannalta myös vähemmän merkityksellisiä kappaleita.

Laajennettu kuvakirja on kirjoitettu siten, että kuvien on ajateltu täydentävän kerrontaa. Teksti voi jättää kuvan varaan esimerkiksi tapahtumapaikan ja hahmojen tarkemman kuvailun. Kuvat siis nimen mukaisesti laajentavat kerrontaa. (Rehdin 1992, 86-87.)

Aidossa kuvakirjassa teksti, kuvat ja taitto kertovat yhdessä tarinaa. Kerronnassa hyödynnetään kirjan teknisiä mahdollisuuksia muun muassa erilaisiin taittoihin, kuvakokoihin ja -muotoihin. (Rehdin 1992, 98.) Teksti ja kuva tukevat toisiaan siten, että toista ei voi olla ilman toista. (Ylimartimo 2001, 82.)

Laajennettu kuvakirja oli minun satukirjalleni luonnollisin muoto. Se antoi minulle täyden hyödyn siitä, että olen sekä sadun kirjoittaja että kuvittaja. Pystyin kirjoittamaan tyylilleni sopivan rennosti, takertumatta yksityiskohtiin. Satu on ymmärrettävissä ilman kuvia, mutta niiden varaan jää suurelta osin hahmojen ja ympäristön kuvaaminen. Kuvat laajentavat mielestäni kerrontaa erityisen paljon kappaleessa, jossa Maisa lähtee etsimään Rottaa kuumailmapallolla, sekä kappaleessa, jossa Alma-täti löytää Maisan tieltä. Nämä kohdat heräävät eloon vasta kuvien kanssa. Kuvien kautta lukijalle selviää, miten suuri ero on Maisan mielikuvitusmaailmalla ja todellisuudella.

Teksti on kaiken kaikkiaan kirjoitettu alusta asti niin, että kuvien on ajateltu tukevan sitä. Tämä vapautti minut yksityiskohtaiselta kuvailulta sillä tiesin, että kuvat tulisivat tekemään se puolestani. Mielestäni kuvat ja teksti myös tukevat toisiaan niin, että uskomattomakin kohdat sadussa muuttuvat uskottaviksi. Pelkkä kerronnallinen kuvaus kuumailmapallolla lentelevästä koirasta, joka myöhemmin löytyy kadulta ämpärin ja ilmapallon kanssa, on hieman hatara. Koska luotin kuvien tukevan kerrontaa näiltäkin osin hyvin paljon, säästyin suuremmilta selittelyiltä itse tekstissä. Tämä auttoi myös hallitsemaan tekstin pituutta; hankalammin selitettävät kohdat olisivat ilman kuvia veyneet huomattavasti pidemmiksi.

3.2 Kuvitus suomalaisissa satukirjoissa ennen ja nyt

Satukuvituksen lajityypin voidaan katsoa saaneen alkunsa romantiikan tyyliuunnasta. Kuvailleva ja fantasiamaailmoista kertova satukuva sai sen ansiosta uuden roolin verrattuna valistuksen ajan opettavaan havaintokuvaan; ennen 1800-lukua lapsille suunnattu kirjallisuus koostui lähinnä oppaan tyyppisistä maallisista ja hengellisistä teoksista, lastenraamatuista ja opettavaisista kertomuksista. Satukuvituksen tehtävänä oli avartaa mieltä uskomattomiin mielikuvitusmaailmoihin ja runollisiin maisemiin, sen sijaan, että se olisi pyrkinyt opettamaan jotain. (Ihonen 2003, 12-13; Laukka 2003, 90.)

Suomessa lastenkirjojen kuvitustaiteen aloitti Z. Topeliuksen vaimo Emilie Topelius. Z. Topeliuksen satukokoelma "Sagor" eli "Satuja" ilmestyi vuonna 1847 ja Topeliuksen vaimo Emilie kuvitti sen kahdeksalla pienellä puupiirroksella (kuva 1) saaden näin ensimmäisen suomalaisen satukuvittajan tittelin. (Raitasalo 2010, 43.) Hän myös väritti itse vesivärein koko painoksen viidensadan kappaleen kuvat. (Laukka 2003, 90.)

Kuva 1. Emilie Topelius kuvitti Z. Topeliuksen satukokoelman "Sagor" kahdeksalla puupiirroksella (Svenska litteratursällskapet 2012)

1900-luvun alun kuvakirjoiksi voidaan lukea Venny Soldan-Brofeldtin vaatimattomat lasten värityskirjat, sekä Emil Cedercreutzin siluetein kuvitetut kirjat. Siluettitekniikka on hyvä esimerkki tekniikan asettamista rajoituksista; kuvittajat käyttivät mustavalkoista kuvaa nykyistä rikkaammin ja kekseliäämmin aikana, jolloin värilliset kuvakirjat olivat vielä harvinaisia. (Laukka 2001, 28; Laukka 2003, 102.)

1930-luvulla kuvakirjan asema alkoi vahvistua. Kuvituksissa suosittiin tyyllisesti graafista selkeyttä ja groteskikirjaimilla rakennettua typografista sommittelua. (Laukka 2001, 29.) Hyvänä esimerkkinä ajan tyylistä ovat mielestäni Martta Wendelinin kuvitustyöt. Alla Wendelinin tekemä kansikuva ja kuvituskuva Linda Pyökkäsen kirjasta "Kodin ja koulun ensimmäinen kirja", joka julkaistiin vuonna 1931.

Kuva 2. Martta Wendelinin kuvituksia 1931 ilmestyneessä kirjassa "Kodin ja koulun ensimmäinen kirja" (Pylkkänen 1931, kansi&19.)

Wendelinin kuvitukset edustavat minulle "vanhan hyvän ajan" kuvitustyyliä. Niissä hehkuu maalaisromantiikka; kuvissa ollaan lähellä luontoa, lapset ovat punaposkisia ja reippaita ja äidit pullantuoksuisia, kuten kirjassa "Kodin ja koulun ensimmäinen kirja". Laukka (2003) toteaaakin, että Wendelin vahvisti populaaritaiteen keinoin arkkityyppisiä ihanteita; lapsia, kotia ja isänmaata.

Laukka (2003) on todennut Wendelinin luoneen kuvitustaiteellaan suomalaista identiteettiä yhdessä Rudolf Koivun (1890–1946) kanssa. Rudolf Koivun kuvituksissa näkyvät symbolismi ja ekspressionismin ihanteet. Opinnot Pariisissa saivat Koivun kiinnostumaan art nouveausta ja Lontoossa englantilaisesta kirjataiteesta. Kiinnostus teatteriin ja balettiin toi Koivun kuviin näyttämömaisia elementtejä ja hahmojen liikehdintään tanssillisuutta. (Laukka 2003, 112.)

Koivu käyttää kuvituksissaan taitavasti vesi-, peite- ja guassivärejä, mutta hän on tehnyt myös upeita lyijykynä- ja tussikuvituksia. Koivun kuvat ovat täynnä liikettä ja yksityiskohtia. Monipuolisuutensa ansiosta Koivu on osannut luoda hyvin eri tyyppisiin sa-tuihin uskottavia kuvamaailmoja. (Laukka&Salonen 1990)

Koivu on kuvittanut suomalaisten satujen lisäksi myös suomennettuja klassikoita, kuten Grimmin satuja (kuva 3), Andersenin sadut ja Tuhannen ja yhden yön tarinat (Laukka 1985, 71.). Koivun kuvitustyyliille tyypillisiä ovat isot, kokonaisuuksia kuvaavat kuvat. Ne ovat kuin pieniä taideteoksia ja kertovatkin ehkä siitä, että Koivu koki olevansa nimenomaan taidemaalari (Laukka 2003, 108.).

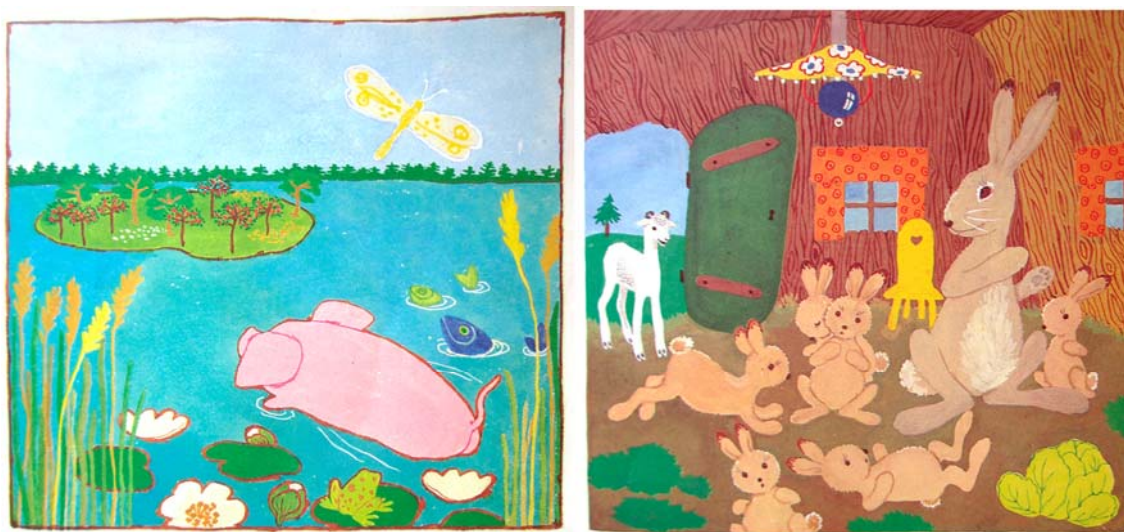

Kuva 3. Koivun kuvituksia Grimmin satuihin Lumikki ja Punahilkka (Gummerus 1994, 59&23.)

Sodanjälkeisellä 1940-luvulla Suomessa nousi halu elvyttää lastenkulttuuria ja kirjallisuutta ilmestyi runsaasti. Kansansadun osuus voimistui ja 1940-luvun klassikoihin kuuluu Kultainen koti –sarja, johon oli kerätty Vianan ja Anuksen alueen kansansatuja. Kuvitustyyliille tyypillistä olivat raskaat graafiset tekniikat, puupiirros ja lino. Lisäksi tyyliin kuuluivat pehmeät ja murretut värit. (Ylimartimo&Brusila 2003, 46; Laukka 2001, 29.)

Kultainen koti -sarjan satuja kuvitti muun muassa Maija-Kaarina Nenonen. Nenonen oli kuvittajana äärimmäisen uskollinen tekstille, sekä hyvin havainnollinen. Nenosen kuvissa puut ovat selkeästi tammia ja omenapuita ja kukat voikukkia ja vanamoita. (Laukka 2003, 117.)

Mielestäni Nenosen kuvitustyyli on lapsenomainen ja huoleton. Kuvissa on leikkisyyttä ja paljon yksityiskohtia. Värit hehkuvat kirkkaina ja monissa sävyissä. Kuviin on nähökseni käytetty useampia tekniikoita; mahdollisesti peitevärejä, tussia ja lyijykynää.

Kuva 4. Maija-Kaarina Nenonen kuvitti mm. Kultainen koti -sarjan sadut "Onnen tupa" ja "Prinsessa Sinisilmä ja Pässä Päkäpää" (WSOY 1987, 7&21.)

1950-luvulle tultaessa kuvituksille tyypillistä oli kevyt viiva, pelkistys ja viitteellisyys. Modernismin tulo toi kynän- ja siveltimenvetoihin keveyttä. Lisäksi kirjojen graafinen asu alkoi selkeytyä. (Laukka 1988, 46–47; Laukka 2001, 29.)

Taidegraafikko Maija Karma (1914–1999) teki 50-luvulla suurimman tuotantonsa. Laukka (2003) on todennut Karman tuoneen kuvittajista ehkä eniten omaa ilmettä sodanjälkeiselle lastenkirjallisuudelle. Karma teki uransa aikana kuvituksia ainakin 150:een satu- ja oppikirjaan. Yksi tunnetuimpia Karman töitä on kuvitus Kirsi Kunnaksen kirjaan "Tiitiäisen satupuu", joka ilmestyi vuonna 1956. (Laukka 1989a, 20.)

Karmalle tyypillisiä tekniikoita ovat lyijykynä- ja tussipiirros, sekä akvarelli (Laukka 1989a, 20.). Itseäni hänen töissään kiehtovat juuri taitava akvarellien käyttö, hyvin

suomalaiset maisemat ja luonnon läheisyys. Kuvat ovat mielestäni raikkaita ja niihin on usein sijoitettu pieniä yksityiskohtia, esimerkiksi pieniä metsän eläimiä seuraamaan sivusta tapahtumia. Heiskanen (1992) toteaaakin, että Karma on tyypillisesti tehnyt sadun tärkeistä käännekohtista suuret, kokonaisuuksia esittävät kuvat. Niissä on esitetty paitsi tärkeä tapahtuma, myös maisemaa, miljöötä ja yksityiskohtia, joita teksti ei välttämättä kerro. Vähemmän tärkeistä kohtauksista Karmalla on ollut tapana piirtää yksityiskohtapiirroksia, jotka ovat usein nelivärikirjoissakin mustavalkoisia. Kuvassa 6 on esimerkkinä tästä tyylistä suuri ja kuvassa 7 pieni kuvitus kirjasta "Tohtori Kivuton" (1981).

Kuva 5. Suuri kokonaisuutta esittävä kuva kirjasta "Tohtori Kivuton" (Heiskanen 1992, 112.)

Kuva 6. Yksityiskohtapiirros kirjasta "Tohtori Kivuton" (Heiskanen 1992, 56.)

1950-luvulle ajoittuu myös yksi suomalaisen kuvakirjallisuuden merkittävimpiä teoksia, Tove Janssonin (1914–2001) ”Kuinkas sitten kävikään?” (kuva 7). Kirja ilmestyi 1952 ja se nähdään modernismin läpimurtona. (Laukka 2001, 29.) Kirjan idea perustuu pitkälti sivunkääntämisen draamaan; teksti, kuvat ja typografia houkuttelevat kääntämään sivun toisensa jälkeen. Kyseessä on Rehdinin (1992) teorian mukaan aito kuvakirja. Runomuotoinen teksti päättää jokaisen aukeaman kysymykseen: ”Kuinkas sitten kävikään?”. Kuviin on leikattu aukkoja, jotka paljastavat jotain pientä seuraavan aukeaman kuvista. (Huovinen 2003, 26.)

Kuva 7. Aukeama Tove Janssonin kirjasta ”Kuinkas sitten kävikään” (Happonen 2003, 199.)

Tove Janssonin tyyli mullisti suomalaista kuvituskulttuuria monellakin tapaa. Hahmot olivat täysin uudenlaisia ja koko fantasiamaailma perustuu vahvasti visuaaliseen ilmaisuun; ilman kuvitusta muumit, hattivatit ja hemulit jäivät hahmottomiksi (Happonen 2003, 198.). Laukka (1989b) onkin todennut Muumilaakson asukkien olevan enemmänkin käsitteitä ja ominaisuuksia, kuin henkilöitä. Tekstin ja kuvan yhdessä luoma kokonaisuus oli aivan uutta, samoin moderni värimaailma (Happonen 2003, 196–200.).

”Kuinkas sitten kävikään” erottuu mielestäni yhä lastenkuvakirjallisuudesta kokeellisena ja ainutlaatuisena. Mustan ja harmaan sävyt yhdistettynä kirkkaiisiin siniseen, punaiseen, keltaiseen ja oranssiin, luovat jännittävän ja täysin omanlaisensa maailman. Laa-

jat, tasaiset väripinnat ja ääriviivan käyttö eroavat merkittävästi tutkimistani aiempien vuosikymmenten kuvituksista. Myös kuvan ja tekstin suhde on merkittävästi tiiviimpi, kuin aiemmin suomalaisissa satukirjoissa.

Lastenkirjallisuudelle menestyksekkäiden 1940- ja 1950-lukujen jälkeen koettiin hetkelinen taantumus; 1960-luvun kuvakirjatuotanto oli vaatimatonta ja vain muutaman tekijän varassa. Kritiikki sen sijaan lisääntyi, sillä nähtiin, että kuvitukset olivat jääneet ajastaan jälkeen. Suomi oli muuttunut monin tavoin ja taiteessa modernismi oli saanut paikkansa. Myös lastenkirjan oli aika uudistua. (Laukka 2003, 123.)

1960- ja 1970-lukujen vaihteessa tekstiileissä ja sisustuksessa olivat vallalla kirkkaat värit ja voimakkaat kuviot. Samaa trendiä seurasi tyyllisesti myös lastenkirjojen kuvitus. Kuvat olivat pelkistettyjä ja lapsenomaisia. Väreissä käytettiin kirkkaita ja puhtaita perus- ja nelivärejä. Visuaalinen ilme oli jopa mainosmaisen graafista. (Helsingin kaupungin taidemuseo 2005, 30.)

Ajan uutta tyyliä edustavat Leena Krohnin kirjoittama ja Inari Krohnin kuvittama teos ”Vihreä vallankumous” ja Camilla Mickwitzin ”Jason”. ”Vihreän vallankumouksen” kubistiset kuvat on väritetty perusvärein. ”Jasonin” kuvamaailma on puolestaan viety lähelle lasta: niissä on käytetty monen värisiä liituvärejä ja pulleita muotoja. (Laukka 2003, 123–124.)

Kuva 8. ”Vihreä vallankumous” ja ”Jason” edustavat 1970-luvun uutta tyyliä (Laukka 2001, 41–42.)

Krohnin ja Mickwitzin työt viehättävät minua juuri lapsenomaisella leikkisyydellään ja kirkkailla väreillä. Krohnin kuvat ”Vihreässä vallankumouksessa” olivat mielestäni ensi vilkaisulta jopa sekavia, mutta lähemmin tarkasteltuna niissä on oma taidokas rytmensä. Mickwitzin kuvissa näkyvät reilusti liidun vedot, jotka tuovat elävyyttä melko tasaisen pyöreään muotokieleen.

1980-luku avasi kuvakirjojen uuden aikakauden, jota Laukka (2003) kutsuu lastenkirjakuviuksen kulta-ajaksi. Näyttäviä kuvakirjoja julkaistiin runsaasti. Värit vaimenivat hie-man edellisestä vuosikymmenestä, mutta niistä tuli entistä vivahteikkaampia. Tekniikan kehittyminen ja laadukkaiden paperilaatujen ilmaantuminen markkinoille mahdollistivat ilmaisultaan herkät kuvitustekniikat. Akvarellit olivatkin 1970- ja 1980-luvuilla hyvin suosittuja värikuvituksissa. Räiskyvä ilmaisu tuntui liioitellulta, kun tekniikka pystyi tois-tamaan herkimmätkin erot. (Helsingin kaupungin taidemuseo 2005, 40–42; 68-69.)

Mahdollisuus lähes kaikkien taidehistorian materiaalien käyttöön johti myös taidehisto-riallisten esikuvien tulkitsemiseen. Sekä suomalaisessa että kansainvälisessä kuvitus-taiteessa oli 1980- ja 1990-luvuilla tyypillistä taidehistoriallisten tyylien mukailu. (Hel-singin kaupungin taidemuseo 2005, 69.)

Esimerkiksi Kaarina Kaila (s. 1941) on tehnyt herkällä akvarellityylillä kuvituksia, joissa on nähty viitteitä keskiaikaisten maalareiden töihin. Hän on sommitellut henkilöt usein profiilista renesanssimaalareiden tapaan. Romanttiikkaan viittaavat itseensä vetäyty-neet henkilöt ja pienet asetelmat. Kailan käyttämä osin sumuun häivytetty maisema oli puolestaan ominaista vanhalle kiinalaiselle maisemamaalaukselle. (Helsingin kaupun-gin taidemuseo 2005, 40-42.)

Vaikka Kailan kuvien hempeys ja kuultavuus ovat tyyllisesti kaukana omasta tyylistäni, ihailen hänen viimeisteltyjä hahmojaan ja kuvien yksityiskohtaisuutta. Laukan (2003, 125.) mukaan Kaila korosti olevansa ennen kaikkea vapaa taiteilija, ei tekstin mukaan orjallisesti työskentelevä kuvittaja ja tämä mielestäni näkyy hänen kuvissaan; jokainen niistä on pieni taideteos. Kailan kuvien utuisen satumainen ja jopa melankolinen tun-nelma sopii mielestäni erityisen hyvin hänen kuvittamiinsa Grimmin, sekä Andersenin satuihin, joista alla esimerkkinä kuvituksia sadusta ”Peukalo-Liisa” (kuva 9). Suurten kokosivun taideteosmaisten kuvien rinnalla jokaisella aukeamalla pieni kuva, joka on ”samaa paria” suuren kuvan kanssa, eli kuin pieni otos suuresta kokonaisuudesta.

Kuva 9. Kailan kuvitus H.C. Andersenin satuun Peukalo-Liisa (Otava 2005, 28–29.)

1990-luvulla kuvittajien tekijäjoukko vahvistui muun muassa Julia Vuorella (s. 1968), joka teki esikoiskuvituksensa Ulla-Maija Aaltosen lastenkirjaan ”Jennin talli”. Tämän jälkeen hänet on erityisesti opittu tuntemaan luonteikkaista eläinhahmoistaan (Laukka 2003, 132.) Alla (kuva 10) Vuoren kuvitus kirjasta ”Sika ja harrastukset”.

Kuva 10. Aukeama kirjasta "Sika ja harrastukset" (Vuori 2005, 5–6.)

Vuoren teoksissa lapsi- ja aikuisyleisön raja katoaa. Kirjat puhuttelevat nuoria lukijoita ja luovat näin kuvakirjalle uutta kohderyhmää. Vuori on sekä erikoisten aiheiden että ja ekspressiivisen, maalauksellisen kuvitustekniikan puolesta kehittänyt kuvakirjallisuutta taas uuteen suuntaan. (Laukka 2003, 132–133.)

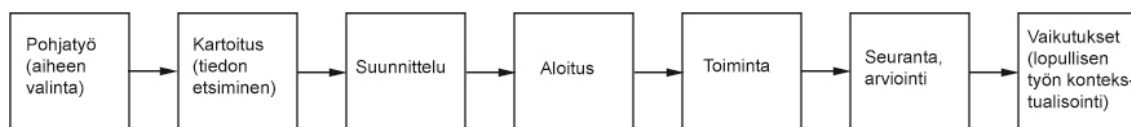
Vuoren kuvissa on mielestäni huumoria ja oivaltavuutta. Hän käyttää voimakkaita ja kirkkaita värejä, yhdessä korostetun lyijykynä-ääriviivan kanssa. Hahmojen suhteettoman suurissa päissä ja tarinoiden filosofisessa ja jopa absurdissa otteessa on mielestäni nähtävissä vaikutteita Tove Janssonilta.

Kaiken kaikkiaan suomalainen lasten kuvakirja on käynyt läpi monia vaiheita eri vuosikymmeninä. Sitä ei kuitenkaan ole yleisesti nähty rajoja rikkovana kokeilujen kenttänä, vaan pikemminkin suomalainen kuvakirja on ollut leimallisesti vanhanaikainen. (Raitasalo 2010, 51.) Vaikka kuvakirjoihin on puhaltanut 90-luvulla ja vuosituhannen vaihteessa uusia tuulia, ovat kansansadut ovat yhä nykypäivänä kuvakirjan ehtymätön varasto. 2000-luvulla useissa kuvakirjoissa onkin palattu kotimaiseen satujen ja tarujen perinteeseen. (Laukka 2001, 31.)

Raitasalo (2010) kuitenkin toteaa, että tietynlaisesta vanhanaikaisuudestaan huolimatta kuvakirjaperinne on jatkuvasti uusiutunut ja kokeileviakin teoksia mahtuu joukkoon. Lisäksi hän näkee, että Suomalainen lastenkuvakirja on ollut myös kansainvälisessä mittakaavassa laadukasta.

3.3 Prosessimalli

Opinnäytetyöni projektiosuudessa sovellan Lapin yliopistossa kehitettyä taidelähtöisten palvelujen prosessimallia. Tässä mallissa on kolme tasoa: käytännön prosessien taso, rakenteiden taso, sekä asenteiden taso. (Rantala, Linjakumpu, Wallenius-Korkalo & Kraatari 2010) Käytän työssäni vain mallin ylintä, eli käytännön prosessin tasoa, koska en työssäni huomioi rakenteiden tai asenteiden vaikutusta kuvitustyöhön. Seuraavaksi määrittelen mitä mikäkin prosessimallin vaihe pitää minun projektissani sisällään.

Kuva 11. Taidelähtöisten palvelujen prosessimalli (Rantala, Linjakumpu, Wallenius-Korkalo & Kraatari 2010)

Kuvitustyö alkaa prosessimallin mukaisesti pohjatyöstä; mitä olen kuvittamassa ja mihin tarkoitukseen? Kuvitanko itse kirjoittamani sadun, vai ulkopuolisen tuottaman tekstin? Pohjatyöhön kuuluu projektissani olennaisesti tekstin valinta. Tekstin valinnan myötä alkaa myös kuvitettavan maailman ideointi. Kyse on tässä vaiheessa vasta päänsisäisestä maisemien ja hahmojen kuvittelusta.

Seuraavaksi etenen kartoitukseen eli tiedon etsimiseen. Tässä vaiheessa tutkin muiden tekemiä opinnäytetöitä ja graduja samantyyppisistä aiheista. Tutkin, millainen on ollut heidän työprosessinsa, millaisia tekniikoita he ovat käyttäneet ja miten he arvioivat valintojensa onnistuneen. Lisäksi tutustun kuvittajaesikuvieni töihin ja tekniikoihin, sekä muihin mahdollisiin kuvitustekniikoihin.

Pohjatyön ja kartoituksen jälkeen siirryn varsinaiseen suunnittelutyöhön. Suunnittelu- vaiheeseen kuuluu kuvitussuunnitelma, synopsis, jossa määrittelen miten sadun vaiheet ja kuvat rytmittyvät.

Aloitusvaiheessa teen nopeita hahmotelmia ja luonnoksia ja kokeilujen kautta päätän, mitä kuvitustekniikkaa tulen lopullisissa kuvissani käyttämään. Luonnosten ja tekniikan valinnan jälkeen päästään itse toimintaan; lopullisten kuvien tekemiseen. Kuvitustyön aikana tulen pitämään työpäiväkirjaa, johon kirjoitan ylös havaintojani ja työvaiheita. Tämä auttaa minua myöhemmin arvioimaan prosessin kulkua.

Työprosessia ja projektin lopputulosta arvioin vasta kirjallisen työni lopussa luvussa 5 ”Yhteenveto”.

4 Esikuvat

Ennen siirtymistä kuvitusprosessin kuvaamiseen, kerron tärkeimmistä kuvittajaesikuvistani. Lähes kaikki esikuvani esiteltiin jo luvussa 2.2, mutta seuraavaksi kerron heistä vielä hieman henkilökohtaisemmasta näkökulmasta; miten he ovat vaikuttaneet kuvitustyyliini ja mitä haluaisin heiltä oppia.

Rudolf Koivu

Rudolf Koivu on mielestäni suomalaisen satukuvittamisen ykkösnimi. Hänen työnsä ovat pieniä taideteoksia; ne on huolella tehty jokaista yksityiskohtaa myöten ja ne kelpaisivat yhtä hyvin kehyksiin seinälle, kuin kuvittamaan satukirja sivuja.

Kuten jo aiemmin luvussa 2.2 mainittiin, Koivu on uskomattoman monipuolinen. Paitsi että hän hallitsee erilaisia tekniikoita, hän osaa myös luoda hyvin erinäköisiä maailmoja ja hahmoja. Ihailen Koivun värimaailmoja ja varjostuksia. Itse käytän usein vahvaa mustaa ääriviivaa, Koivu puolestaan käyttää ääriviivaa hyvin hienovaraisesti, jos ollenkaan. Toivon voivani ammentaa omaan työhöni oppia Koivun hienosta akvarellitekniikasta ja kauniista värivalinnoista.

Yksi suosikkikuvani Koivun töistä on satukokoelman kanteen tehty ”Lumikuningatar” (kuva 13). Siinä yhdistyvät Koivun kuvituksille ominainen liikkeen tuntu sekä kauniin harmoninen värimaailma.

Kuva 12. Koivun ”Lumikuningatar” on yksi suosikkikuvituksistani (Laukka 2003, 115.)

Beatrix Potter

Beatrix Potter on luonut lastenkuvakirjallisuuden ehdottoman lempihahmoni: ”Peter Rabbitin” eli suomeksi ”Petteri Kaniinin” (kuva 13). Potterin hahmot ovat ihastuttava yhdistelmä realistisia eläimiä ja inhimillisiä piirteitä. Potter on äärettömän taitava piirtäjä, jonka kuvat ovat täynnä yksityiskohtia.

Potter teki ihailtavaa pohjatyötä hahmoihinsa; tutki ja tarkkaili hiiriä, pupuja ja muita eläimiä ja piirsi niistä lähes valokuvamaisen tarkkoja piirroksia. Tämän jälkeen hän pystyi pukemaan niille piirroksissa vaatteita ja asettelemaan ihmismäisiin asentoihin uskottavasti. (Taylor 1996)

Potterin piirroshahmot ovat varmasti eniten vaikuttaneet mieltymykseeni luoda inhimillisiä eläinhahmoja ja hänen kuvituksena yleensä siihen, millaisena näen hyvän lastenkirjakuvituksen.

Kuva 13. Peter Rabbit on yksi kaikkien aikojen suosikkiahmoistani (Potter 1982, 11.)

Tove Jansson

Tove Jansson on sekä kirjailijana että kuvittajana suosikkini jo kymmenien vuosien takaa. Janssonin ”Kuinkas sitten kävikään” on kiistämättä yksi suomalaisen lastenkuvakirjallisuuden merkkiteoksista, kuten jo aiemmin luvussa 2.2 ”Kuvitus suomalaisissa satukirjoissa ennen ja nyt” todettiin. Itse olen kuitenkin aina viehätynyt enemmän hänen muumiromaaniensa kuvituksista, sekä sarjakuvataiteesta. Niiden oivaltavuus ja tunnelma on inspiroivaa.

Janssonin viivan käyttö on ihailtavaa. Hänellä on kyky luoda muutamalla vedolla sympaattisia ja ilmeikkäitä hahmoja. Omaan työhöni haluaisinkin pyrkiä tuomaan vaikutteita Janssonin hahmojen persoonallisuudesta ja ilmeikkyydestä. Janssonilla on mielestäni myös kyky poimia kuvituksiin juuri oikeat hahmot ja hetket. Ne eivät läheskään aina ole ne, jotka olisi jollain tapaa itsestään selvää kuvittaa. Kuvitukset tuovat usein esimerkiksi muumiromaaneihin uusia ulottuvuuksia, vaikka teksti sinänsä on kerronnallisesti täydellistä.

Alla esimerkkinä koko sivun kuva sekä pienempi yksityiskohtakuva Janssonin muumiromaanista "Muumipapan urotyöt". Kirjassa on käytetty hauskaasti monen eri kokoisia kuvia ilman selvää kaavaa. Se tekee taitosta kiinnostavan ja yllätyksellisen. Esimerkkikuvista voi nähdä miten upeasti Jansson käyttää viivaa kuvissaan ja miten hän luo niihin kokonaisia maailmoja pienimpiäkin yksityiskohtia myöten.

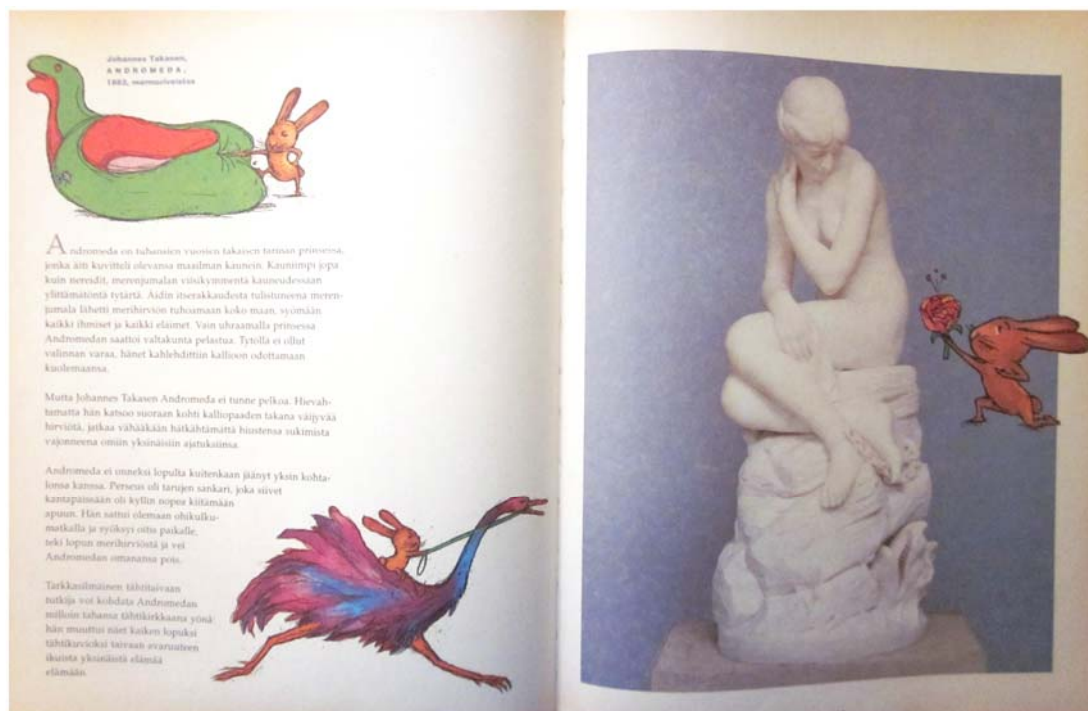

Kuva 14. Kuvituksia Tove Janssonin kirjasta "Muumipapan urotyöt" (Jansson 1950, 94&83.)

Julia Vuori

Julia Vuoren tyylin uskaltaisin ehkä sanoa olevan esikuvistani lähinnä omaa tämänhetkistä tyyliäni. Ihastuin Vuoren Sika-hahmoon jo silloin, kun sen nimikkosarjakuva ilmestyi Helsingin Sanomien Nyt-liitteessä. Siitä lähtien olen seurannut Sian seikkailuja ja imenyt vaikutteita Vuoren kuvitustyylistä ja tarinankerronnasta. Sian rinnalle on muodostunut joukko muita eläinhahmoja, kuten esimerkiksi puput, joita hyppelee lapsille suunnatun, Ateneumista kertovan, "Tunnetko?" -kirjan sivuilla (kuva 16.) Vuoren hahmoissa on yhdistettynä särmää ja persoonallisuutta, mutta myös pehmeyttä, joka mielestäni sopii satukuvitukseen. Näitä piirteitä toivon voivani tuoda myös omiin hahmoihini.

Kuten jo aiemmin luvussa 2.2 mainitsin, näen Vuoren hahmoissa ja tarinoissa vaikutteita Tove Janssonilta. Ei siis ihme, että Janssonia suuresti ihailevana samaistun myös Vuoren töihin vahvasti. Toivon tulevaisuudessa voivani kehittää hahmojani ja juonikuviota yhä moniulotteisemmiksi ja kekseliäiksi, Janssonin ja Vuoren tapaan.

Kuva 15. Julia Vuoren kuvituksia kirjassa "Tunnetko?" (Levanto 1991, 44–45.)

5 Kuvitusprosessi

Tässä luvussa kuvaan kuvitusprosessin pohjatyötä, suunnittelua ja toimintaa. Toimintaosuudessa kuvaan prosessia luonnoksista ja lyijykynäpiirroksista väritettyihin kuviin, viimeistelyyn ja taittoon asti. Luonnoksia, työvaiheita ja lopullinen satukirja on liitetty tämän opinnäytetyön loppuun liitteiksi.

Koska työni keskittyy kuvittamiseen, olen rajannut taittamista kuvaavasta kappaleesta pois tarkemman syventymisen typografiaan ja taittamisen sääntöihin.

5.1 Pohjatyö ja kartoitus

Käyttämäni prosessimallin mukaisesti kuvitusprosessini ensimmäiset vaiheet olivat pohjatyö ja kartoitus. Pohjatyö alkoi loppukeväästä 2010, kun päätin, että haluan tehdä lopputyökseni sadun ja siihen kuvituksen. Hetken harkitsin myös jonkun toisen kirjoittaman sadun kuvittamista, mutta koska minulla oli jo valmiina hahmot ja joitain juoniideoita, päätin tehdä koko paketin itse. Tämä päätös teki myös helpommaksi nimenomaan laajennetun kuvakirjan tekemisen; pystyin pelaamaan helpommin tekstin ja kuvien vuorovaikutuksella, kuin jos olisin ottanut valmiin tekstin kuvitettavakseni.

Kesällä ja alkusyksystä 2010 ideoin juonta ja aloitin kartoitusvaihetta, eli tiedon etsimistä projektini pohjalle. Tutkin olisiko joku muu tehnyt lopputyön samantyyppisestä aiheesta ja lopulta löysin Taideteollisen korkeakoulun kirjastosta kaksi gradua, jotka käsitelivät nimenomaan satukuvakirjan tekemistä. Ne viitoittivat kartoitusvaihettani erinomaisesti. Teoriakirjojen lisäksi tutustuin erityisesti suosikkikuvittajien töihin ja pohdin omia tyyli- ja tekniikkavaihtoehtojani.

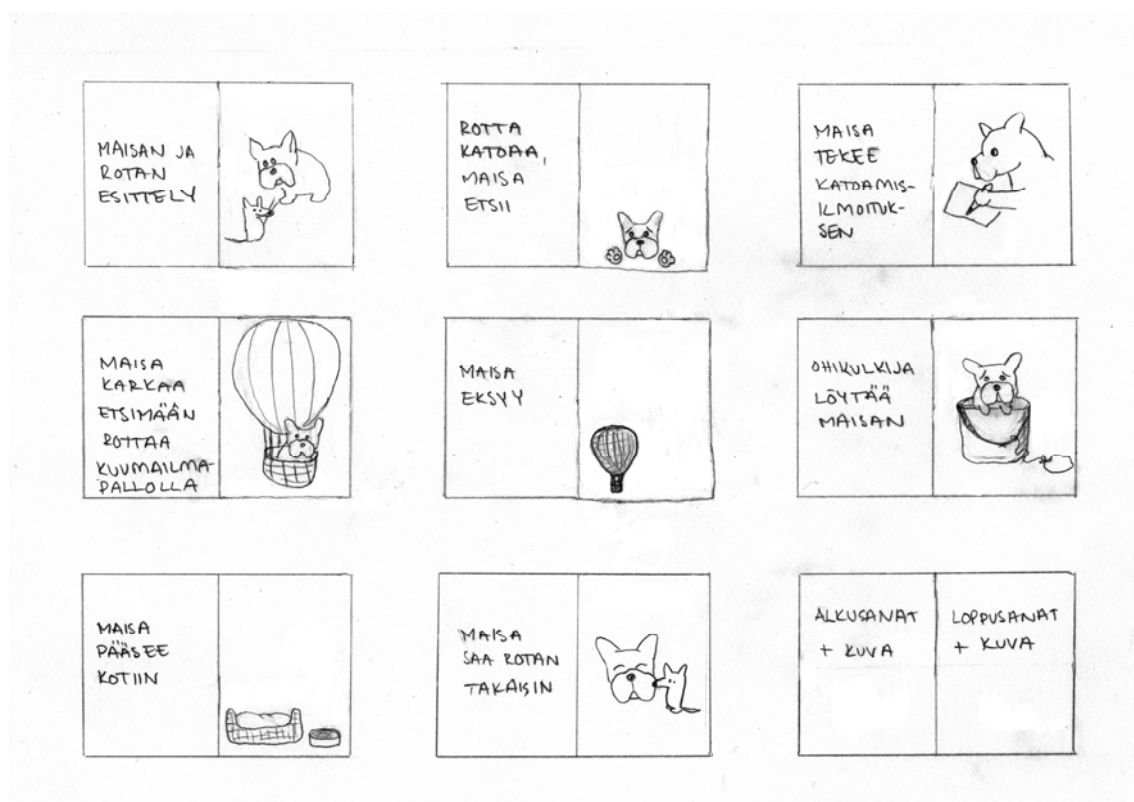
Samalla kun ideoin sadun juonta, rakentelin päässäni sommitelmia ja mielikuvia kohtauksista ja hahmoista. Olin jo aiemminkin piirtänyt koirastani erilaisia luonnoksia ja karikatyyreja, joten jonkinlainen kosketus sen piirtämiseen oli jo valmiina.

5.2 Suunnittelu ja aloitus

Itse satu tähän projektiin syntyi loppujen lopuksi melko helposti. Kuten kappaleessa 2 ”Satukirjaprojektin taustat” kerroin, ehdottomasti vaikein osuus oli keksiä sellainen juoni, jonka pohjalta oli mahdollista kirjoittaa riittävän lyhyt satu. Pitkä teksti olisi vaatinut sekä kirjoittamista että kuvittamista ajatellen liikaa aikaa ja projekti olisi kasvanut liian suureksi. Kun juoni oli selvä, kirjoittaminen sujui reippaassa tahdissa.

Päätin, että kirjastani tulisi laajennettu kuvakirja. Voisin kuvituksilla syventää sadun maailmaa ja avata yksityiskohtia, jotka tekstissä jäävät tarkemmin selittämättä. Laajennettu kuvakirja olisi kuitenkin helpompi vaihtoehto, kuin aito kuvakirja, joka olisi vaatinut vielä syvempää paneutumista esimerkiksi taitollisiin asioihin. Esikuvina mielessäni pyörivät Janssonin muumiromaanit.

Kuvitusprosessin suunnittelun aloitin, kun sadun juoni oli selvä. Tein sekä kirjoittamista että kuvittamista helpottamaan alustavan synopsisin (kuva 17). Jaoin juonen kahdeksaan osaan merkittävimpien käännekohtien perusteella. Näin minulla oli selvä suunnitelma tekstin etenemisestä, sekä mitä kohtauksia aion ehdottomasti kuvittaa.

Kuva 16. Alustava synopsis, josta näkyvät tärkeimmät juonenkäänneet

Kun satu oli valmis, aloin tarkemmin pohtia kuvittamista. Millaisia halusin kuvistani? Mikä olisi oikea tyyli, mikä oikea tekniikka? Samalla tutkin suomalaisen satukuvituksen historiaa, sekä esikuvieni töitä. Kailan, Karman ja Koivun kuvitukset viehättivät kauniilla värimaailmoilla ja taidokkaalla toteutuksella. Heidän kuvituksistaan tulevat mieleen lapsuuteni satukirjat. Toisaalta mielessä pyörivät Janssonin, Potterin ja Vuoren persoonalliset tyylit ja ihastuttavat hahmot.

5.3 Toiminta

Kuvittamisen suunnittelu venyi ja venyi. Tunsin kuvittamista kohtaan suurta rimakauhua ja lykkäsin kuvien aloittamista jatkuvasti. Rakastan hahmojani ja pelkäsin, että en pysty kuvaamaan niitä riittävän hyvin. Pyörittelin päässäni useita erilaisia tyylejä ja mietin, mikä toisi hahmot parhaiten oikeuksiinsa.

Kun olin useamman viikon tutkinut erilaisia kuvituksia, pohtinut omaa tyyliäni ja miltä halusin Maisan ja Rotan näyttävän ja keksinyt lukemattomasti tekosyitä olla tarttumatta kynään, tiesin että jotain oli tehtävä pian. Muuten kynnyksessä piirtämiseen kasvaisi liian suureksi. Päätin, että minun ei kannattaisi liikaa tuijottaa liikaa esikuvieni kuvituksia tai miettiä, millaisella tyylillä saisin aikaan jotain mullistavan hienoa. Oli aloitettava piirtämään ja katsottava, mitä siitä syntyisi.

Päätin piirtää kaikista kuvista ensin lyijykynäversiot ja värittää ne kaikki kerralla vasta lopuksi. Väriytykseen päätin käyttää akvarelli- ja peitevärejä, mahdollisesti myös akryyli- värejä. Halusin kirjastani melko perinteisen tyyllisen satukirjan ja erityisesti akvarelleja ovat monet suomalaiset satukuvittajat suosineet. Suunnittelin myös käyttäväni ääri-voissa ohutta mustaa tussia, sillä se on minulle ominainen tyyli.

5.3.1 Luonnokset

Tein aluksi muutamia nopeita luonnoksia sadun päähenkilöistä eli Maisa-koirasta ja Rotasta. Kuten aiemmin mainitsin, olen vuosien varrella piirtänyt koirastani jonkin verran melko sarjakuvamaisia karikatyyrejä, mutta tätä satua varten halusin tehdä jotain vähän erilaista.

Tein luonnoksia lyijykynällä, mutta kokeilin myös rajaamiseen mustaa tussia ja värittä-
miseen akvarelleja. Olen ollut aina todella malttamaton piirtäjä, joten tälläkin kertaa
luonnostelu jäi lyhyeksi, kun halusin päästä tekemään jo itse kuvituksia.

Kuva 17. Ensimmäisiä luonnoksia ja akvarellikokeiluja

5.3.2 Lyijykynäversiot

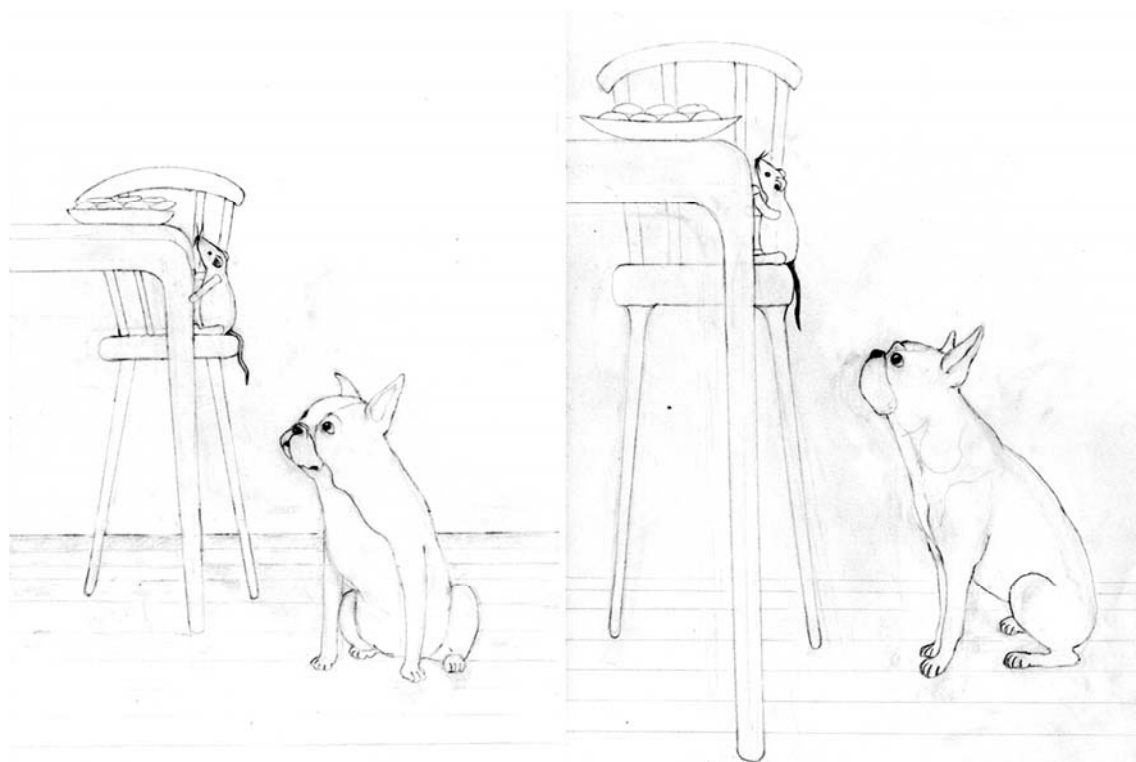
Tein aluksi sadun käännekohtiin tulevat kuvat, joita oli yhteensä kahdeksan. Niistä ha-
lusin koko sivun kokoiset kuvat. Aloitin piirtämisen ensimmäisestä kappaleesta, joka on
päähenkilöiden esittelykappale. Kuvassa esiintyvät sekä Maisa että Rotta, joten pääsin
heti piirtämään ne yhdessä. Koin sen tärkeäksi, sillä halusin heti molemmista selkeän
kuvan päähäni.

Aluksi ajattelin piirtää kuvan kappaleen loppukohtauksesta, jossa Maisa ja Rotta ma-
kaavat sohvalla vierekkäin. Asetelma alkoi kuitenkin tuntua tylsältä ja halusin mie-
lummin "action"-kuvan. Päädyn kuvaamaan tilannetta, jossa Maisa katsoo, kun Rotta
kurkottelee tuolilta pöydälle.

Löysin nopeasti mieleiseni asetelman, mutta siihen helppous loppuikin. Erityisen hankalaksi, ja itse asiassa todella hankalaksi, osoittautui Maisan piirtäminen. Ensinnäkin aloitin hieman vääränlaisista lähtökohdista; lähdin piirtämään yleisesti bostoninterrieriä, en varsinaisesti Maisa-bostoninterrieriä. Mallikuviksi etsin Internetistä sopivassa asennossa istuvia koiria.

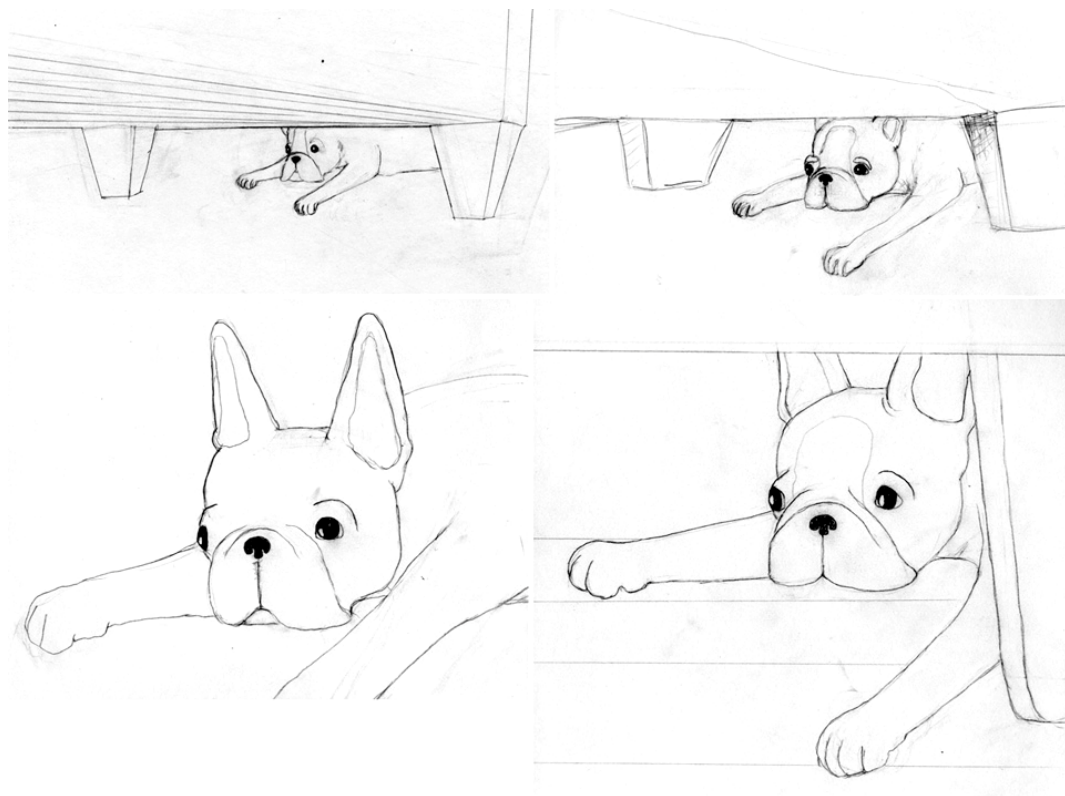
Aloin pian turhautua, sillä koira ei näyttänyt lainakaan siltä miltä sen piti. Pysähdyin miettimään, missä oli vika. Tarkastelin koiraani ja päätin, että minun olisi saatava malliksi kuvia nimenomaan siitä. Koirani ei ole aivan rotunsa tyyppinen edustaja, joten oli virhe lähteä etsimään mallia muualta.

Piirrosten malleina käytin lopulta sekä uusia kuvia, joita otin koirastani varta vasten tätä tarkoitusta varten että vanhoja kuvia, joista löysin työn kannalta hyödyllisiä asentoja ja ilmeitä. Jonkin verran käytin myös netistä löytämiäni koirakuvia, mutta lähinnä vain asentojen malleina. Ilmeet ja kasvojen piirteet piirsin juuri sitä koira mallina käyttäen, jota kuvien tulikin esittää.

Kuva 18. Ensimmäisen kappaleen kuvituksen luonnoksia

Jatkoin kuvien piirtämistä siinä järjestyksessä, jossa ne sadussa esiintyvät. Kappaleeseen, jossa Maisa etsii Rottaa, halusin kuvan, jossa Maisa etsii Rottaa sohvasta. Kuvakulman löytäminen tuotti ongelmia. Yritin ensin hieman alaviistosta, jolloin sohvasta pohjaa olisi myös näkynyt. Muutaman yrityksen jälkeen luovutin ja piirsin kuvan helpommasta kulmasta, aavistuksen yläviistosta.

Kuva 19. Kokeilin useampaa kuvakulmaa kohtaukseen, jossa Maisa etsii Rottaa

Kolmannen kappaleen kohdalle, jossa Maisa tekee Rotasta katoamisilmoituksen, olin synopsikseen piirtänyt kuvan, jossa Maisa kirjoittaa ilmoitusta. Hieman harkittuani tulin kuitenkin siihen tulokseen, että en halunnut piirtää näin ”hankalasti selitettäviä” kohtauksia. Mielikuvituksen varaan saivat jäädä esimerkiksi se, miten Maisa itse asiassa ilmoituksen tekee ja se, miten Maisa raahaa ”kuumailmapallon” sohvasta ikkunalaudalle. Päädyin piirtämään kuvan tolppaan kiinnitetystä ilmoituksesta.

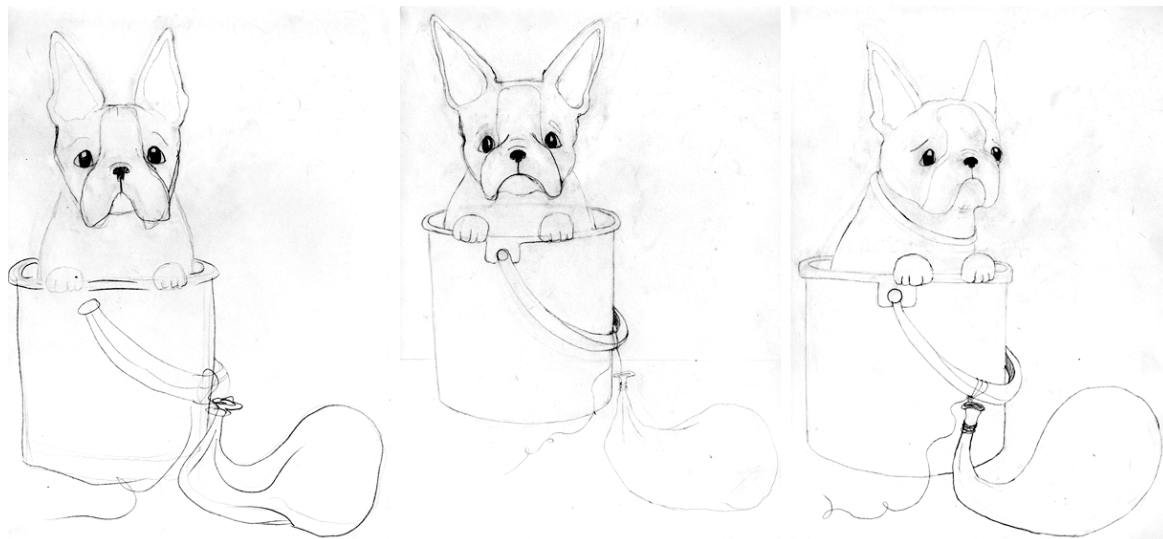
Pyrin ilmoituksessa lapsenomaiseen, hieman epävakaiseen jälkeen. Vaikka Maisa leikisti pystyisi pitelemään kynää, se tuskin olisi kovin hyvä piirtäjä tai tarkka kirjoittaja. Pelkkä tolppa ja siihen kiinnitetty ilmoitus tuntuivat jättävän kuvan vielä jotenkin tyhjä-

si, joten lisäsin yksityiskohdiksi kukkia ja madon, joka matelee tolpan takaa kurkkaamaan ilmoitusta. Kukkiin otin reilusti mallia Julia Vuoren kuvituksista.

Neljäs kuva, jossa Maisa lentää kuumailmapallolla etsimään Rottaa, oli suosikkikuvani jo siitä asti, kun keksin kohtauksen ja näin kuvituksen mielessäni. Kuumailmapallo onnistui lähes yhdeltä istumalta. Sen sijaan Maisan piirtämisessä oli jälleen omat ongelmansa. Lisäksi pohdin paljon taustaa; toisaalta olisin halunnut tehdä taustaksi vain sinisävyisen taivaan, jolloin värikäs kuumailmapallo korostuisi siitä hienosti. Toisaalta tuntui, että lastenkirjan kuvituksessa pitäisi olla enemmän elementtejä ja runsautta; muistan itsekin lapsena rakastaneeni kuvituksia, joissa oli paljon pieniä yksityiskohtia. Tällaisista esimerkkinä ovat esikuvissani mainitun Beatrix Potterin kuvitukset. Lopulta päädyin yksityiskohtaisempaan vaihtoehtoon, jossa olisi lapselle enemmän katsottavaa. Seuraavaan kappaleeseen tein pelkistetyimmän kuvan samasta kohtauksesta.

Kuudennessa kappaleessa Maisa ja sen "kuumailmapallo" nähdään ihmisen silmin ja totuus on hieman toinen, kuin Maisan mielikuvissa. Olin ajatellut, että tässä kuvassa Maisa kuvataan suoraan edestäpäin. Piirsin ja piirsin, mutta en saanut kasvoja ja ilmeitä oikeanlaisiksi. Erityisen hankalaa kuvan tekemisestä teki se, että en osannut sanoa missä vika varsinaisesti oli, yksinkertaisesti kaikki tuntui olevan pielessä. Aloin olla epätoivoinen, sillä kuva oli todella tärkeä kerronnan kannalta. Mielestäni juuri kappaleiden neljä ja kuusi kuvat, joissa näytetään Maisa ja kuumailmapallo ensin Maisan silmin ja sitten ihmisen silmin, avaavat sadun ideaa merkittävästi. Näissä kohdissa korostuu myös se, että kirjani on todellakin laajennettu kuvakirja. Vaikka pelkkä tekstikin kertoo sadun ymmärrettävästi, tuovat kuvat siihen merkittävän lisän ja uuden ulottuvuuden.

Yritettyäni turhaan piirtää Maisan kasvoja suoraan edestäpäin, päätin vaihtaa kuvakulmaa. Käänsin profiilia aavistuksen oikealle ja oikeiden piirteiden löytyminen helpottui. Kävi kuten myös kuvan kaksi kohdalla (Maisa etsii Rottaa), eli pieni kuvakulman vaihtaminen helpotti piirtämistä huomattavasti.

Kuva 20. Oikean ilmeen löytäminen oli hankalaa

Kappaleen seitsemän kuvitukseksi olin suunnitellut koiran pedin ja ruokakupin. Tässä kappaleessa Maisa siis pääsee kotiin, se kylvetetään ja ruokitaan ja se käpertyy nukkumaan. Tyhjä sänky näytti paperilla kuitenkin autiolta, joten piirsin sinne Maisan nukkumaan. Käytin kuvan mallina valokuvaa Maisasta sen omassa kopassa.

Viimeisen kappaleen kuvaan halusin liikettä ja riemua. Siinä Maisa on saanut Rottaystävänsä takaisin ja ilo on ylimmillään. Käytin mallina muutamia Internetistä löytämiäni kuvia, sillä en onnistunut saamaan koirastani tarkoitukseen sopivaa valokuvaa.

Taittovaiheessa huomasin, että kappaleen viisi pelkistetty kuumailmapallokuva ei oikein sopinut mukaan, joten poistin sen. Sen sijaan piirsin vielä yhden ison kuvan, jossa Maisa syö luuta sohvalla. Kahdeksan pääkuvan lisäksi piirsin vielä pieniä yksityiskohtakuvia värittämään satua ja tekemään taitosta mielenkiintoisemman. Ideoita pikkukuvien käyttöön otin Kailan ja Janssonin kuvittamista saduista.

5.3.3 Värityt kuvat

Kun lyijykynäversiot neljästä ensimmäisestä kuvasta olivat valmiina, käännyin ensimmäisen kerran substanssiohjaajani puoleen. Halusin näkemyksiä kuvistani, mielipiteitä värityssuunnitelmastani, sekä neuvoja taittamiseen.

Olin siis suunnitellut, että vahvistan kuvien ääriviivat ohuella mustalla tussilla ja väritän ne sen jälkeen akvarelli- ja peiteväreillä. Ohjaajani oli kuitenkin sitä mieltä, että kuvat toimisivat paremmin ilma tussiaäriiviivaa; se tekisi niistä latteita ja tylsiä. Hän ehdotti tekniikkaa, jota esikuvani Julia Vuori käyttää: lyijykynätyöt skannataan ja viivaa jyrkennetään Photoshopissa, jonka jälkeen kuva tulostetaan vesiväripaperille ja väritetään. Toinen ohjaajani ehdotus oli värittää kuvat koneella. Väripintoja voisi elävöittää erilaisilla tekstuureilla ja siveltimillä Photoshopissa.

Tein muutaman nopean testauksen kummallakin menetelmällä ja totesin, että haluan värittää kuvat käsin, kuten olin alun perin suunnitellutkin. Olin tätä työtä varten tutustunut suomalaisen satukuvituksen historiaan ja laajaan kirjoon kauniita käsin väritettyjä kuvia, joten halusin itsekin värittää kuvat perinteisin menetelmin.

Ennen värittämistä skannasin lyijykynätyöt. Siistin niistä Photoshopissa turhat tuhrut ja sotkut ja jyrkensin ääriviivoja käyttämällä curves-työkalua. Tulostin työt akvarellipaperille. Jouduin kokeilemaan useampia eri papereita, sillä tulostinmuste lähti useista leviämään väritysvaiheessa.

Tein kuvien värittämistä varten värikartan (kuva 22), jonka noudattaminen teki kuvista yhtenäisiä. Halusin kuvista Vuoren tyyliin värikylläisiä, mutta kuitenkin aavistuksen rauhallisempia. Pyrin vaikutelmaan valitsemalla muutamia voimakkaita ja raikkaita värejä ja niiden seuraksi vaaleita ja neutraaleja sävyjä. Värien valitseminen oli vaikeaa ja vein minulta loppujen lopuksi aivan liikaa aikaa.

Kuva 21. Värikartta

Kuvien värittämiseen käytin lopulta akvarellivärejä, peitevärejä ja akryylivärejä. Akryylejä käytin erityisesti Maisan värittämiseen, sillä halusin sen nousevan taustasta hyvin esiin. Ensimmäiset kokeilut olivat värityksen osalta todella huonoja. En ollut käyttänyt akvarelleja vähään aikaan, joten tekniikan löytäminen vei aikansa. Seuraavat versiot olivat jo parempia, mutta myös värittäminen vei lopulta todella kauan aikaa. Esimerkiksi ensimmäisen luvun pöytäkuva ja kuumailmapallokohtauksen kuvaa väritin kumpaakin lähes kymmenen kertaa. Jossain vaiheessa tekniikka kuitenkin löytyi ja viimeiset kuvat syntyivät huomattavasti nopeammin. Kuvassa 22 voi nähdä pöytäkuvan kehittymistä ensimmäisestä värikokeilusta keskivaiheen työvaiheen kautta lopulliseen kuvaan.

Kuva 22. Ensimmäisen kappaleen kuvituksen väri vaihteita

Toisella substanssiohjaajani tapaamiskerralla sain jo melko hyvää palautetta kuvista ja sain kehotuksen tehdä kuvat loppuun ja keskittyä taittamiseen.

5.3.4 Taitto

Valitsin kirjan kooksi A5. Se tuntui omaan käteen mukavan kokoiselta lastenkirjaksi. Leipätekstin fontiksi valitsin Minion Pron, joka oli minulle ennestään koulun taitto-kursseilta tuttu hyvänä leipätekstifonttina. Aluksi ajattelin tehdä jokaisen kappaleen alkuun anfangin, mutta päädyin lopulta laittamaan otsikot kunkin kappaleen alkuun. Mielestäni se selkeytti taittoa. Otsikkofontiksi halusin jonkun hieman leikkisämmän fontin elävöittämään kirjaa. Päädyin ilmaisen DaFont-fonttikirjaston käsikirjoitetun näköiseen Honey Script-fonttiin.

Opinnäytetyöprosessi aikana kävin erään kurssin takia Metropolian digipainossa ja päätin, että painattaisin työni siellä. Ajattelin, että tuttu paikka ja tuttu yhteishenkilö helpottaisivat asioita. Sisäsivujen paperiksi halusin päällystämätöntä ja mahdollisimman paksua paperia. Paksu paperi sopisi paremmin lapsen käsittelyyn. Se myös ehkäisisi kuvien läpikuultamista ja lisäksi saisin melko vähällä sivumäärällä tuotoksesta niin paksun, että siihen saisi ”oikeat kannet”, eli liimaselkäkannet. Ne olisivat kirjaimellisesti kuin stiftatut, eli nidotut kannet. Sisäsivuille valittiin yhteistyössä painon kanssa paperiksi 150 g Edixion ja kanteen 250 g Truecard.

Pyrin taitossa helposti luettavaan ja tasapainoiseen ulkoasuun. En ole taittajana kokenut, joten päätin pitää asiat mahdollisimman yksinkertaisina. Käytin taittomallinani Tove Janssonin kirjoja ”Muumipeikko ja pyrstötähti” ja ”Muumipapan urotyöt” sekä Maria Vuorion kirjaa ”Jäniksen housuissa” (kuvittanut Mika Launis). Vielä taittovaiheessa tein muutamia pieniä yksityiskohtakuvia, kun huomasin jonkun kohdan kaipaavan sellaista. Koska en ole tällaista projektia ennen tehnyt, oli yllättävän vaikeaa etukäteen suunnitella, kuinka paljon teksti veisi tilaa, miten se kannattaisi sommitella ja mihin kaikkialle tarvittaisi kuvia. Melko paljon työ etenikin niin, että kokeilin ja korjasin.

Loppua kohden taittaminen alkoi tuntua yhä kiinnostavammalta ja olin jopa hieman harmissani, että olin valinnut niin helpon taittopohjan. Yksinkertainen taitto oli kuitenkin varmasti oikea ratkaisu tässä vaiheessa, sillä muuten kirjan tekeminen olisi venynyt aivan kohtuuttoman pitkäksi.

5.3.5 Viimeistely

Aivan prosessin loppuksi, kun kuvat ja taitto olivat valmiina, siistin kuvia vielä Photoshoppissa ja säädin värit kuntoon painoa varten. Koska kotiprintterillä en päässyt kunnolla testaamaan, millaisilta värit lopulta näyttävät painettuna päällystämättömälle paperille, pyysin painolta muutamasta aukeamasta vedoksen lopullista värien säätämistä varten.

Projektin lähestyessä loppuaan, huomasin kiinnittäväni huomiota yhä pienempiin yksityiskohtiin, joita halusin korjailta. Lisäksi sain jatkuvasti uusia ideoita, miten satukirjasta saisi vielä hienomman. Pitkään kestäneestä projektista oli vaikea irrottautua. Aika alkoi kuitenkin olla lopussa valmistumiseni kannalta, joten kaikkia ideoita en enää ehtinyt kokeilla. Yritin kuitenkin pitää mielessä, että olin saavuttanut alussa työlle asettamani tavoitteet ja muut ideat oli syytä siirtää hautumaan tulevia projekteja varten.

6 Yhteenveto

Opinnäytetyöni käsitteli satukirjan kuvittamista kuvan tekijän näkökulmasta. Kirjallisen työni tavoitteena oli luoda kokonaiskuva kuvituksen roolista satukirjoissa ja suomalaisen satukuvittamisen perinteestä. Projektiosion tavoitteena oli ideoida ja toteuttaa yhtenäinen ja persoonallinen satukirja. Lisäksi tavoitteena oli kuvitusprosessin havainnointi ja ammatillinen kehittyminen kuvittajana.

Kuvituksen roolia satukirjoissa selvitin Ulla Rehdinin lastenkirjojen kolmijako -teorian kautta. Hän on jakanut lastenkirjat tekstin ja kuvituksen suhteen perusteella eepisiin kuvakirjoihin, laajennettuihin kuvakirjoihin ja aitoihin kuvakirjoihin. Rehdinin teoria auttoi minua määrittelemään kuvan ja tekstin suhteen omassa kirjassani ja siitä tuli laajennettu kuvakirja. Teksti on ymmärrettävissä ilman kuvia, mutta kuvat tuovat siihen lisäsyvyyttä ja selittävät asioita, jotka tekstissä on jätetty mainitsematta. Erityisesti tämän projektin jälkeen yhdyn Ylimartimon (2001, 82.) mielipiteeseen siitä, että laajennetun kuvakirjan kuvittajan tulisi olla joko kirjoittaja itse, tai hyvin läheisessä yhteistyössä kirjoittajan kanssa. Oman satuni kohdalla uskon, että kukaan muu ei olisi nähnyt tekstiä lähellekään siten kuin olen sen itse ajatellut.

Suomalaisen satukuvituksen historian tutkiminen oli kiinnostava matka. Oli kiinnostavaa nähdä, millaiset satukuvat ovat jääneet elämään ja millaiset tyyliä ovat menestyneet vuosikymmeniä. Vaikka kirjo on ollut suuri ja joukkoon mahtuu yllättäjiä, kuten Tove Janssonin ”Kuinkas sitten kävikään?”, ovat runsaat ja kauniit värit, luonto ja eläinhahmot pitäneet pintansa läpi vuosikymmenten. Perinteiset välineet, kuten akvarellit, ovat myös säilyttäneet suosionsa. Perehtyminen suomalaisen satukuvituksen perinteeseen oli ehdottomasti inspiroivaa ja auttoi minua näkemään erilaisia mahdollisuuksia kuvittaa oma satukirjani.

Kuvitusprosessia varten muistuttelin myös mieleeni omia kuvittajasuosikkejani. 1980-luvun lapsena olen tottunut käsin piirrettyihin ja väritettyihin kuvituksiin. Olenhan Laukan (2003) mukaan elänyt varhaislapsuuteni lastenkirjojen kulta-aikaa. Piirretyistä ja satukirjoista hävisi mielestäni tietynlainen taika ja tunnelma, kun tietokone alkoi syrjäyttää käsillä tekemisen. Siksi valitsin itse perinteisemmät tekniikat. Myös sadun juoni on perinteinen. Se kertoo ystäväydestä ja mielikuvituksen voimasta, molemmat lapsille tuttuja asioita.

Kuvitusprosessi oli pitkä ja mutkikas. Suunnitteluvaiheessa en tiennyt, millaista on oikeasti viedä läpi kokonainen kuvitusprojekti. Se vaikeutti suunnittelua ja heikko suunnittelu puolestaan hidasti toteutusta. Taittamista olisi helpottanut tarkempi synopsis ja synopsisin tekemistä puolestaan tarkempi suunnittelu siitä, kuinka paljon sivuja kirjaan tulee ja minkä kokoinen se on. Koska olin sekä kirjan kirjoittaja, kuvittaja että taittaja, pystyin tekemään kaikkiin osa-alueisiin muutoksia aivan projektin loppuun asti ja se helpotti pääsemään ongelmakohdista yli.

Kuvitusprosessi vei huomattavasti pidemmän aikaa, kuin olin ajatellut. Joustava deadline antoi minulle turhaa aikaa vatvoa ja kääntää asioita. Koska oma kuvitustyylini on vasta muotoutumassa, käytin liikaakin aikaa miettien, miten saisin kuvistani vaikuttavia, miten ne erottuisivat kaikista muista kuvituksista ja miten ammentaisin niihin ihaillemiä asioita esikuviltani. Itsekriittisyys venytti aikatauluja ja kuvia alkoi varsinaisesti syntyä vasta kun tajusin, että projekti ei valmistu ikinä, jos en saa jotain pian aikaiseksi.

Kun kuvat lopulta valmistuivat ja katsoin niitä sarjana, olin jopa tyytyväinen. Ne eivät ole maailman upeimmat kuvituskuvat, mutta ne kertovat selkeästi samaa tarinaa. Väri-maailma on yhtenäinen ja ainakin muutamiin kuviin olen tavoittanut Maisa-koiralle oikein onnistuneen ilmeen. Kuvitustekniikkani otti projektin aikana suuren harppauksen eteenpäin ja voin olla ylpeä ensimmäisestä kokonaisesta satukuvituksestani. Seuraavia projekteja varten tunnen heikkouteni ja vahvuuteni kuvittajana paremmin. Uskon myös olevani rohkeampi siirtymään suunnitteluvaiheesta toteutusvaiheeseen.

Taittamiseen suhtauduin aluksi hyvin suurella varauksella. Se oli minulle vierasta, mutta onneksi muidenkin koulutöiden ansioista siitä tuli minulle prosessin aikana hieman tutumpaa. Tekstin ja kuvien tasapainottaminen ja mielenkiintoa ylläpitävän taiton tekeminen oli kuitenkin haastavaa. En asettanut tavoitteita kovin korkealle, halusin vain tehdä selkeän, siistin ja luettavan taiton. Tässä mielestäni suoriuduin hyvin. Mielenkiintoni taittamista kohtaan heräsi ja seuraavaksi voisoin yrittää aidon kuvakirjan tekemistä.

Työni toiminnallisessa osiossa onnistuneina asioina pidän yhtenäisen kuvituksen syntymistä ja minulle sopivan kuvitustekniikan löytymistä. Yhtenäisen kuvituksen syntymistä helpotti värikartan tekeminen. En tiedä, onko muilla kuvittajilla tapana tehdä värikarttoja, mutta minun väritystyöskentelyäni se helpotti paljon. Värien valitsemiseen meni

liian kauan, mutta kun ne oli valittu, minun ei enää tarvinnut juurikaan ajatella asiaa. Kaiken kaikkiaan sain mielestäni aikaiseksi yhtenäisen ja toimivan kuvituksen. Se kertoo selkeästi samaa tarinaa ja kaikki osa-alueet tukevat toisiaan.

Julia Vuoren käyttämän kuvitustekniikan kokeileminen tässä työssä oli todella hyvä idea. Olen jo kauan ihailnut hänen tyyliään ja tekniikkaansa ja pyrkinyt ottamaan häneltä vaikutteita. Jotenkin en kuitenkaan ollut tajunnut, miten hän työnsä toteuttaa, ennen kuin substanssiohjaajani minulle siitä kertoi. Pidän vahvoista ääriviivoista, mutta kuten ohjaajanikin totesi, saattavat mustalla tussilla vahvistetut ääriviivat tehdä kuvista latteita ja turhan sarjakuvamaisia. Vahvistetut lyijykynä-ääriviivat ovat elävämmät ja hauskemmat. Vuoren kuvissa ääriviivat ovat vielä huomattavasti epäsäännöllisemmät ja leikkisämmät kuin omissa kuvissani. Haluaisin itsekkin oppia piirtämään rennommin ja päästämään irti tiukoista ääriviivoista.

Työni kirjallisessa osiossa onnistuin mielestäni hahmottamaan hyvän pohjan projektileni. Satukirjojen kolmijako auttoi tekstin ja kuvien suhteen määrittelyssä ja suomalaisen kuvitusperinteeseen tutustuminen puolestaan inspiroi ja auttoi hahmottamaan erilaisia kuvitusratkaisuja.

Ehkä vaikeinta sekä kirjallisessa että toiminnallisessa työssä oli päättää, koska on aika lopettaa ja päästää irti – koska ei enää kannata värittää kuvia vielä kerran, kokeilla vielä yhtä fonttia tai kirjoittaa kappaletta vielä uudestaan. Koko opinnäytetyöprosessi opetti, miten helposti projektiin jää roikkumaan kiinni, jos ei ole tiukkaa deadlinea. Vastavaanlaisten tulevien projektien kannalta on hyvä tiedostaa, että projektille kannattaa asettaa alussa hyvin harkitut ja realistiset tavoitteet ja tiukka valmistumispäivämäärä.

Uskon, että opinnäytetyöni lukemisesta on hyötyä samankaltaista kuvitusprojektia suunnitteleville. Erityisesti esimerkiksi opiskelijat, joilla ei minun tapaan ole paljoa kokemusta laajemman kuvituksen tekemisestä, voivat löytää työstäni hyödyllisiä tietoja ja näkökulmia. Opinnäytetyöstäni löytyy myös hyvä tiivis katsaus suomalaiseen satukuvitamisen historiaan, joka voi kiinnostaa ainakin luovan alan opiskelijoita.

Jatkossa aion tarjota kirjaani kustantajille. Vaikka se ei koskaan julkaisuun pääsisikään, se on minulle tärkeä työnäyte yhtenäisen kuvituksen tekemisestä. Tavoitteenani on

tehdä lisää satuja näillä samoilla hahmoilla ja kehittyä samalla niin kuvittajana kuin kirjoittajanakin.

Lähteet

- Happonen, Sirke 2003. Kuvan ja sanan taidetta muumikirjoissa. Grönn, Karl, Huhtala, Liisi, Loivamaa, Ismo & Laukka, Maria (toim.): Pieni suuri maailma. Suomalaisen lasten- ja nuortenkirjallisuuden historia. Hämeenlinna: Tammi, s. 196–214.
- Heinimaa, Elisse 2001. Kuvakirjat lapsen ja aikuisen maailmassa. Suojala, Marja & Karjalainen, Maija (toim.): Avaa lastenkirja. Hämeenlinna 2001: Karisto Oy, s. 142–161.
- Helsingin kaupungin taidemuseo 2005. Satua ja totta. Suomalaisia ja ruotsalaisia lastenkirjakuvituksia. Helsinki: Helsingin kaupungin taidemuseo.
- Huovinen, Aira 2003. Yksi kuva, tuhat sanaa? Satukuvan merkitys lapselle. Ylimartimo, Sisko & Brusila, Riitta (toim.): Kuvittaen. Käyttökuvan muotoja, merkityksiä ja mahdollisuuksia. Rovaniemi: Lapin yliopisto, s.19–29.
- Ihonen, Markku 2003. Suomalainen lastenkirjallisuus 1800-luvulla. Grönn, Karl, Huhtala, Liisi, Loivamaa, Ismo & Laukka, Maria (toim.): Pieni suuri maailma. Suomalaisen lasten- ja nuortenkirjallisuuden historia. Hämeenlinna: Tammi, s. 12–19.
- Laukka, Maria 2003. Suomalaisen lastenkirjakuvituksen kehitys. Grönn, Karl, Huhtala, Liisi, Loivamaa, Ismo & Laukka, Maria (toim.): Pieni suuri maailma. Suomalaisen lasten- ja nuortenkirjallisuuden historia. Hämeenlinna: Tammi, s. 89–136.
- Laukka, Maria 2001. Kuvakirjan vuosikymmenet. Raussi, Raija & Rättyä, Kaisu (toim.): Tutkiva katse kuvakirjaan. Jyväskylä: BTJ Kirjastopalvelu Oy, s. 27–50.
- Laukka, Maria 1988. Lastenkirjakuvituksesta Suomessa 1847-1960. Ylimartimo, Sisko & Brusila, Riitta (toim.): Kuvittaen. Käyttökuvan muotoja, merkityksiä ja mahdollisuuksia. Lapin yliopisto.
- Laukka, Maria & Salonen, Marja 1990. Rudolf Koivu 1890-1946. Tampere: Weilin+Göös.
- Laukka, Maria 1985. Tuntematon satujen saari. Laukka, Maria (toim.): Satujen saari, suomalaista lastenkirjataidetta 1847-1960. Tampere: Suomen Nuorisokirjallisuuden Instituutin kannatusyhdistys ry, s.19–29.
- Laukka, Maria. 1989a. Maija Karma. Kanerva, Arja, Lange, Kaisa & Laukka, Maria (toim.): Mielikuvia. Suomalaisia lastenkirjakuvittajia. Helsinki: Lasten Keskus Oy.
- Laukka, Maria. 1989b. Tove Jansson. Kanerva, Arja, Lange, Kaisa & Laukka, Maria (toim.): Mielikuvia. Suomalaisia lastenkirjakuvittajia. Helsinki: Lasten Keskus Oy.
- Rantala, Päivi, Linjakumpu, Aini, Wallenius-Korkalo, Sandra & Kraatari, Eliza 2010. Taidelähtöisten palvelujen prosessimalli. [Verkkodokumentti]. Saatavuus <http://www.sovellataidetta.fi/tyokalupakki/prosessimalli/> (luettu 10.11.2011)
- Rehdin, Ulla 1992. Bilderboken. På väg mot en teori. Stockholm: Alfabeta.

Salonen, Marja 1985. Rudolf Koivu Anni Swanin satujen kuvittajana. Laukka, Maria (toim.): Satujen saari, suomalaista lastenkirjataidetta 1847-1960. Tampere: Suomen Nuorisokirjallisuuden Instituutin kannatusyhdistys ry, s. 45–58.

Taylor, Judy 1996. Beatrix Potter : artist, storyteller and countrywoman. London : Frederick Warne.

Ylimartimo, Sisko 2001. Kanssa ja lisää, vaiko ohi tai jopa vastaan? Lastenkirjan kuvittajan myötä- ja mielikuvittelijana. Raussi, Raija & Rättyä, Kaisu (toim.): Tutkiva katse kuvakirjaan. Jyväskylä: BTJ Kirjastopalvelu Oy, s. 79–100.

Ylimartimo, Sisko & Brusila, Riitta (toim.) 2003. Kuvittaen. Käyttökuvan muotoja, merkityksiä ja mahdollisuuksia. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Kuvalähteet

Kuva 1. Emilie Topelius kuvitti Z. Topeliuksen satukokoelman ”Sagor” kahdeksalla puupiiroksella. Svenska litteratursällskapet. Zacharias Topelius skrifter. [Verkkodokumentti]. Saatavuus <http://www.sls.fi/topelius/press/kuvapankki.php> (luettu 15.03.2012)

Kuva 2. Martta Wendelinin kuvituksia 1931 ilmestyneessä kirjassa ”Kodin ja koulun ensimmäinen kirja”. Pylkkänen, Linda 1931. Kodin ja koulun ensimmäinen kirja. Keuruu: Otava, kansi ja s. 19.

Kuva 3. Koivun kuvituksia Grimmin satuihin Lumikki ja Punahilkka. Gummerus 1994. Grimmin kauneimmat sadut. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, s. 59&23.

Kuva 4. Maija-Kaarina Nenonen kuvitti mm. Kultainen koti –sarjan sadut ”Onnen tupa” ja ”Prinsessa Sinisilmä ja Pässä Päkäpää”. WSOY 1987. Onnen tupa. Porvoo: WSOY:n graafiset laitokset, s. 7&21.

Kuva 5. Suuri kokonaisuutta esittävä kuva kirjasta ”Tohtori Kivuton”. Heiskanen, Seppo 1992. Maija Karma – sadun kuvaaja. Porvoo: WSOY:n graafiset laitokset, s. 112.

Kuva 6. Yksityiskohtapiirros kirjasta ”Tohtori Kivuton”. Heiskanen, Seppo 1992. Maija Karma – sadun kuvaaja. Porvoo: WSOY:n graafiset laitokset, s. 56.

Kuva 7. Aukeama Tove Janssonin kirjasta ”Kuinkas sitten kävikään”. Happonen, Sirke 2003. Kuvan ja sanan taidetta muumikirjoissa. Grönn, Karl, Huhtala, Liisi, Loivamaa, Ismo & Laukka, Maria (toim.): Pieni suuri maailma. Suomalaisen lasten- ja nuortenkirjallisuuden historia. Hämeenlinna: Tammi, s.199.

Kuva 8. Vihreä vallankumous” ja ”Jason” edustavat 1970-luvun uutta tyyliä. Laukka, Maria 2001. Kuvakirjan vuosikymmenet. Raussi, Raija & Rättyä, Kaisu (toim.): Tutkiva katse kuvakirjaan. Jyväskylä: BTJ Kirjastopalvelu Oy, s. 41–42.

Kuva 9. Kailan kuvitus H.C. Andersenin satuun Peukalo-Liisa. Otava 2005. H.C. Andersenin satuaarteita. Keuruu: Otava Kirjapaino Oy, s. 28–29.

Kuva 10. Aukeama kirjasta "Sika ja harrastukset". Vuori, Julia 2005. Sika ja harrastukset. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy, s- 5–6.

Kuva 11. Taidelähtöisten palvelujen prosessimalli. Rantala, Pälvi, Linjakumpu, Aini, Wallenius-Korkalo, Sandra & Kraatari, Eliza 2010. Taidelähtöisten palvelujen prosessimalli. [Verkkodokumentti]. Saatavuus <http://www.sovellataidetta.fi/tyokalupakki/prosessimalli/> (luettu 10.11.2011)

Kuva 12. Koivun "Lumikuningatar" on yksi suosikkikuvituksistani. Laukka, Maria 2003. Suomalaisen lastenkirjakuvituksen kehitys. Grönn, Karl, Huhtala, Liisi, Loivamaa, Ismo & Laukka, Maria (toim.): Pieni suuri maailma. Suomalaisen lasten- ja nuortenkirjallisuuden historia. Hämeenlinna: Tammi, s. 115.

Kuva 13. Peter Rabbit. Potter. Beatrix 1982. The complete adventures of Peter Rabbit. Great Britain: Picture Puffins, s. 11.

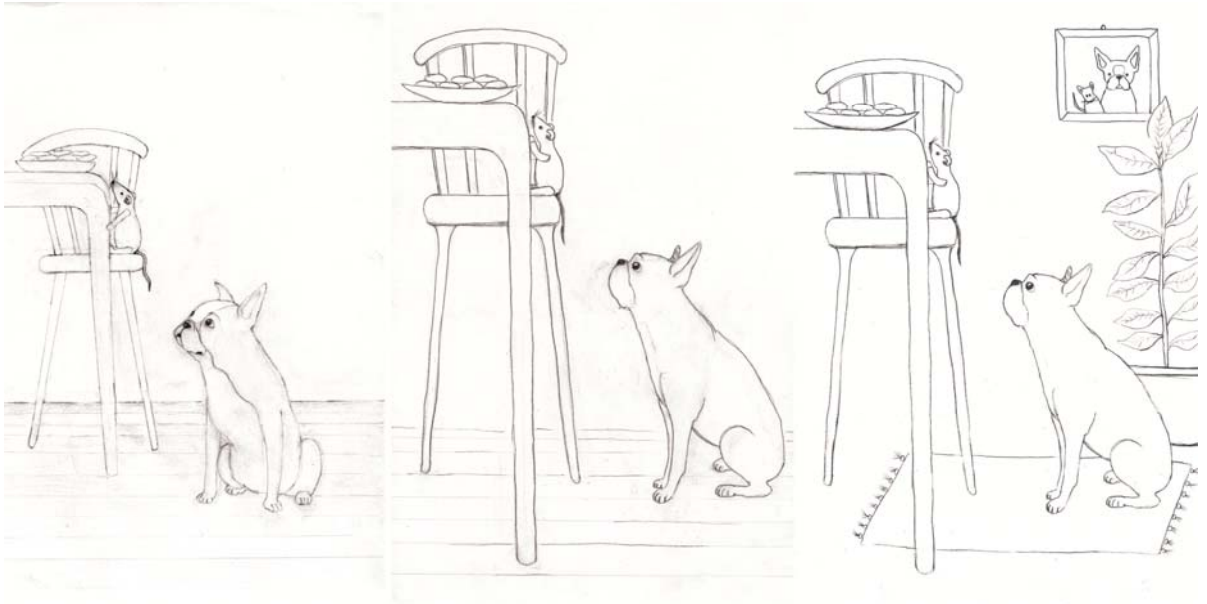
Kuva 14. Kuvituksia Tove Janssonin kirjasta "Muumipapan urotyöt". Jansson, Tove 1950. Muumipapan urotyöt. Juva: WS Bookwell Oy, s. 94&83.

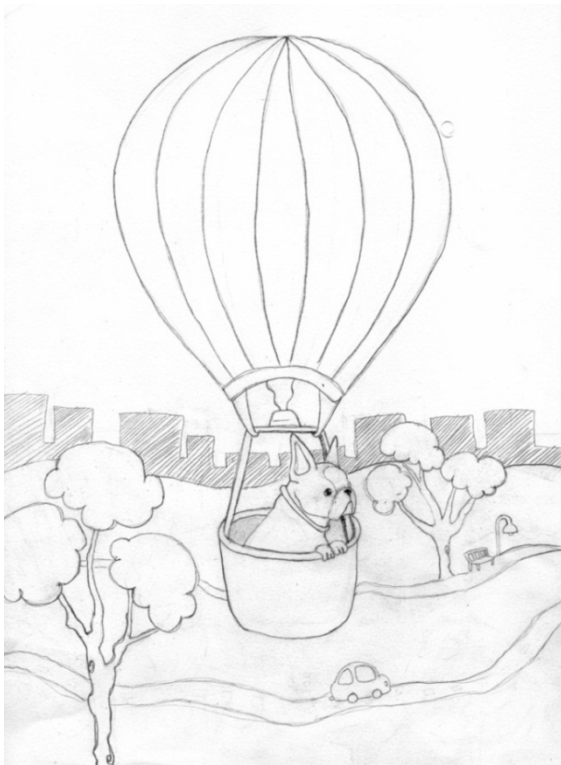
Kuva 15. Julia Vuoren kuvituksia kirjassa "Tunnetko?". Levanto 1991. Tunnetko?. Ate-neumin Ystävä ry., s. 44–45.

Luonnoksia Maisa-koirasta

Satukirjan kuvien luonnoksia ja työvaiheita

Lopullinen työ

Ensimmäinen luku

Maisa istui tuolin vieressä ja katsoi tiiviisti ylös. Sen suuret korvat olivat jännityksestä höröllään ja otsa keskittyneesti kurtussa.

– Kurkota Rotta, kurkota! Sinä pystyt siihen! Rotta huojui epävarmasti tuolin reunalla kuono kohti punaista ruokapöytää. Kuka tahansa sivustakatsoja olisi heti todennut Maisan ja Rotan yrityksen mahdottomaksi, mutta Maisa uskoi ystäväänsä. Se oli tuupannut Rotan kuononsa avulla tuolille, ja Rotan tehtävänä oli kurkottaa tuolilta pöydän reunalle ja napata siellä olevat keksit.

– Nouse varpaille ja kurkota etukäpäillä!

4

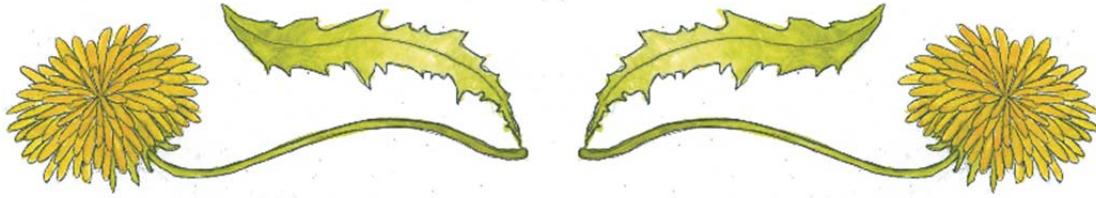
Juuri kun Maisa oli huutanut viimeisen kannustuksensa, Rotta huojauti taas ja tällä kertaa se kadotti tasapainon kokonaan. Rotta lähti tippumaan kohti lattiaa. Maisa katsoi kauhistuneena vieressä ja tunsi ajan hidastuvan. Rotta pyörähti ilmassa muutaman kuperkeikan ja oli juuri mäjähättämässä lattiaan, kun Maisan nappasi sitä hellästi niskasta kiinni.

– Huh! Se oli lähellä! Voi raukka, oletko kunnossa? Pelästyit varmasti.

Maisa kiikutti ystäväänsä sohvalle ja varmisti että sillä oli mukava asento. Sitten se kiirehti omalle pedilleen, kuopsutti pohjalla olevaa vilttiä villisti vasemmalta ja oikealta ja vielä edestäkin, kunnes löysi etsimänsä. Se palasi sohvalle suussaankin herkullinen puruluu ja asetui löhöämään Rotan viereen. Varovasti Maisa

6

mursi luusta pienen palan ystävälleen ja ryhtyi sitten maiskuttelemaan omaa osaansa.

Maisa ja Rotta asuivat keskellä kaupunkia, korkean mäen päällä, suuressa oranssissa kivitalossa. Ne eivät tokikaan asuneet kahdestaan, sillä Maisa oli ruttukuonoinen koira ja Rotta hieman nukkavieru pehmolelurotta, eivätkä koirat ja pehmolelut pärjää ilman perhettä. Niinpä Maisan ja Rotan lisäksi suuressa

8

Toinen luku

Eräänä kauniin kuulaana syyspäivänä Maisa ja Rotta köllöttelivät olohuoneessa. Verhojen välistä puikkelehtivat auringonsäteet muodostivat matolle läikän, johon ystävykset olivat asettuneet nauttimaan lämmöstä. Maisa oli juuri venyttelemässä nautinnollisesti, vaaleanpunainen masu kohti kattoa, kun isäntä kutsui sitä eteisestä lenkille. Maisa jatkoi venytyksen loppuun, kääntyi vatsalleen ja venytteli vielä selän ja jokaisen kypälän huolellisesti erikseen, ja köpötteli sitten eteiseen. Ovella se kääntyi vielä katsomaan Rottaa ja huikkasi:

- Tulen pian takaisin! Täytyy käydä

10

oranssissa kivitalossa asuivat myös niiden isäntä ja emäntä.

Rotta oli Maisan paras ystävä. Yhdessä ne olivat leikkineet lukuisat leikit ja kokeneet monia seikkailuja. Rotan turkki ei ollut enää yhtä sileä ja kiiltävä kuin ennen ja se oli hukannut muutaman viiksikarvan leikkien melskeessä, mutta Maisan silmissä se oli kaikista pehmoleluista ihanin ja ystävistä rakkain.

9

nuuskuttelemassa naapuruston koirien uusimmat kuulumiset ja viedä isäntä samalla vähän kävelemään.

Ulkoilun jälkeen Maisa kävi hörppäämässä kupistaan vettä ja ajatteli sitten palata Rotan viereen päiväunille. Mutta Rotta ei ollut enää matolla.

Maisa katseli ympärilleen hämmentyneenä. Mihin se nyt oli mennyt, Rotanhan piti odottaa Maisaa siellä mihin se sen jätti? Maisa lähti etsimään ystäväänsä. Se etsi sitä sohvan päältä

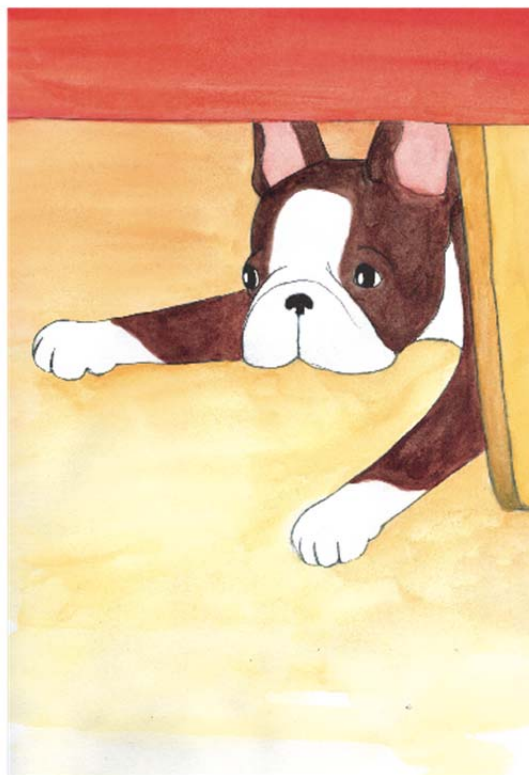
11

ja sohvan alta. Se penkoi sohvatyynyjen välistä, sillä pikkuinen pehmolelu saattoi silloin tällöin ajautua kiipeliin hankaliin paikkoihin. Yhä huolestuneempina Maisa jatkoi etsintöjä keittiössä. Se tutki pöydän alta ja pöydän päältä ja lopulta se kurkkasi jopa jääkaappiin, kun emäntä avasi sen hakeakseen maitoa kahviinsa.

– Ahne pikkuinen hauva. Aina kerjäämässä herkkuja, hymähti emäntä ja Maisa mulkaisi häntä kiukkuisena. Vähänpä emäntä tiesi. Nyt oli tärkeämpääkin ajateltavaa kuin herkut!

Koluttuaan keittiön Maisa suuntasi kylpyhuoneeseen. Siellä se niin ikään etsi pesukoneen päältä ja pesukoneen alta ja kapusi vielä kylpyammeeseenkin, mutta missään ei näkynyt jälkeäkään harmaasta, nukkavierusta pehmolelurotasta. Maisa oli murheen murtama.

12

Kolmas luku

Maisa lysähti petiinsä neuvottomana ja surullisena. Rottaa ei näkynyt missään. Mitä Maisa nyt tekisi? Mitä tehdään silloin kun paras ystävä katoaa? Maisa kurtisti otsaansa ja mietti ankarasti. Ja mietti hieman lisää. Ja mietti vielä ja kurtisti otsaansa yhä enemmän ja sitten – sitten se keksi! Maisa tekisi katoamisilmoituksen. Se oli nähnyt usein ulkona tolppiin kiinnitetyjä lappuja, joissa ihmiset etsivät kadonneita kissojaan (Maisa tiesi, että kissoilla oli silloin tällöin tapana lähteä juhlimaan ilmoittamatta siitä kenellekään. Se aiheutti isännille ja emännille valtavasti huolta ja oli Maisan ja muiden

15

koirien mielestä todella vastuutonta). Maisa tekisi samanlaisen ilmoituksen!

"Kadonnut rakas ystävä! Tuntomerkit: harmaa, pehmeä ja vähän nukkainen. Pitkä häntä ja pienet korvat. Nimi: Rotta. Pyydetään palauttamaan kotiin (suuri oranssi kivitalo). Terveisin, Maisa-koira"

Iltalenkillä Maisa kiinnitti katoamisilmoituksen tolppaan, jonka ohi se tiesi kävelvän paljon koiria omistajineen. Sitten se meni toiveikkaana nukkumaan.

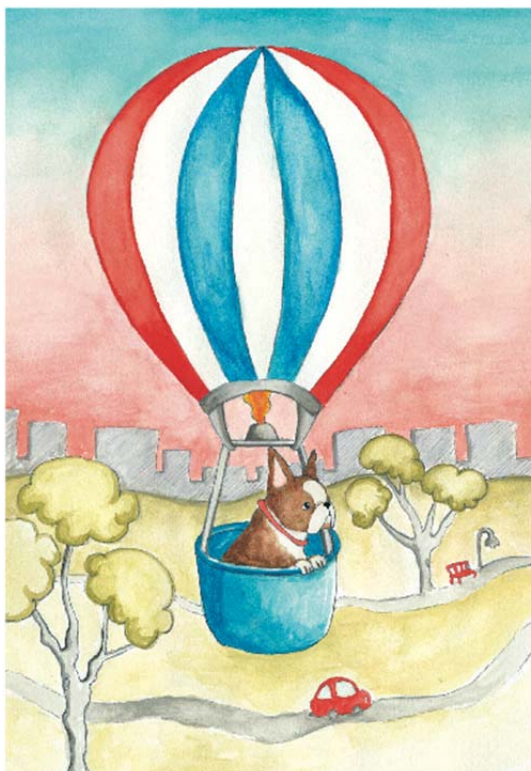
16

Neljäs luku

Kun katoamisilmoitus ei ollut seuraavaan ilta-päivään mennessä tuottanut mitään tulosta, Maisa hermostui entisestään ja päätti, että oli aika ryhtyä tositoimiin. Se päätti lähteä itse etsimään Rottaa.

Maisa ja Rotta olivat jo pitkään yhdessä suunnitelleet ja rakentaneet "suurta salaisuutta". Ne olivat rakentaneet sitä salaa ihmisten katseilta sohvalla ja naamioineet sen huolellisesti likaisilla sukilla. "Suuri salaisuus" oli suunniteltu huikeita seikkailuja ja ennennäkemättömiä matkoja varten, ja sen oli määrä lähteä ensimmäiselle lennolleen vappuna. Nyt oli

17

kuitenkin kyseessä pahan luokan hätätilanne, eikä Maisa nähnyt muitakaan vaihtoehtoja. Se päätti, että ensimmäisen lennon hetki oli tullut nyt. Maisa lähtisi itse etsimään Rottaa "suurella salaisuudella" eli Maisan ja Rotan yhdessä rakentamalla kuumailmapallolla.

Kun isäntäväki torkkui päiväunilla runsaan päivällisen jälkeen, Maisa veti kuumailmapallon ulos piilosta sohvalla. Se oli sen verran suuri, että Maisa joutui hetken taistelemaan saadakseen sen mahtumaan ahtaasta raosta. Sitten se raahasi kuumailmapallon sohvalla päälle ja siitä edelleen käsinojan kautta ikkunalaudalle.

– Huoli pois Rotta, minä olen tulossa! Minä pelastan sinut! huusi Maisa ja tuuppasi kuumailmapallon liikkeelle avoimesta ikkunasta.

19

Viides luku

Maisa lensi kuumailmapallollaan yhä kauemmas ja kauemmas kotoa. Se huhuii Rottaa ja tähyili ympärilleen. Sen musta kirsu vipatti kiivaasti kun se yritti tavoittaa hajun, joka johdattaisi sen ystävänsä luokse. Joka puolella oli erivärisiä kivisiä taloja, syksyn kellastamia puistoja ja kiemuraisia teitä. Maisa näki koiria iltakävelyllään, pupuja popsimassa kaupungin istutuksia ja pikkulintuja herkuttelemassa pensaiden marjoilla. Mutta Rotasta ei näkynyt edes hännän vilahdusta.

Ilta hämärtyi hämärtymistään ja synkäksi käyneeltä taivaalta alkoi tihkuttaa vettä. Maisa

20

huomasi ikäväkseen, että kuumailmapallo alkoi menettää korkeutta. Pian korin pohja jo hi-poi maata.

– Pahus!

Kuumailmapallo tyssähti lopullisesti maahan eikä suostunut enää liikkumaan, Maisan lukuisista käskyistä huolimatta. Niinpä keskellä harmaata asfalttitietä, korkeiden talojen ympäröimänä, tönötti surkea ruttukuonoinen koira lässähtäneen kuumailmapallonsa kanssa.

21

Kuudes luku

Alma-täti tepasteli pitkin sateen kiillottamia katuja. Hän ei olisi lainkaan halunnut enää poistua kotoaan sinä iltana. Alma olisi hyvin mielellään vetäytynyt keinutuoliinsa, käpertynyt paksuun, pehmeään vilttiin, juonut teetä ja syönyt suklaata ja katsonut televisiosta lempi visailuohjelmiaan. Pahaksi onnekseen hän oli unohtanut päivällä ostaa Rauno-kissalle ruokaa ja kissa oli tästä pahastuneena varastanut television kaukosäätimen. Alma tiesi, että Rauno luopuisi kaukosäätimestä vasta, kun se saisi lohta ruokakuppiinsa. Niinpä hänellä ei ollut muita vaihtoehtoja, kuin lähteä kauppareissulle

22

tihkusateiseen syysiltaan.

Alma oli juuri kääntymässä ruokakaupalle, kun hän havaitsi jotain epätavallista kadun toisella puolella. Oliko joku unohtanut laukkunsa tielle? Aivan kuin laukulla olisi korvat? Hetkinen, aivan kuin se olisi liikahtanut?

– Mitä ihmettä... kuiskasi Alma ja lähestyi liikkuvaa korvallista laukkua jännittynein ja varovaisin askelin.

Lähietäisyydeltä katsottuna omituinen

23

möykky paljastuikin joksikin ihan muuksi kuin kadulle unohtuneeksi laukuksi. Kadulla oli sininen ämpäri. Ämpäriässä nökötti surkean näköinen pieni koira, jolla oli suuret korvat ja pyöreät silmät. Tihkusade oli jättänyt pisaroi-ta sen viiksikarvoihin. Ämpärin kahvassa oli kiinni punainen ilmapallo, joka retkotti tyh-jentyneenä maassa.

– Voi hyvänen aika! Voi pikkuista hauvelia, mitä sinä täällä yksin teet? Sinut täytyy viedä kotiin! Perheesi on varmasti hyvin huolissaan.

Maisan onneksi emäntä oli teettänyt sen kaulapantaan hienon sydämenmuotoisen osoitelaaan, josta Alma nyt saattoi tarkastaa, mihin tämä epäonninen sankari tuli palauttaa.

– No niin Maisa-koira, viedäänpä sinut ta-kaisin kotiin. Sinä asutkin ihan tässä lähellä.

25

Seitsemäs luku

Tunnelma suuressa oranssissa kivitalossa oli riemukas ja helpottunut, kun Alma-täti ilmes-tyi oven taakse Maisa-koira sylissään. Pikkui-sen torujakin Maisa kuitenkin sai osakseen.

– Voi Maisa! Etkö ymmärrä kuinka pahas-ti me säikähdimme kun katosit! Sinulle olisi voinut sattua vaikka mitä. Lupaathan olla kiltti koira, etkä enää ikinä katoa!

Alma-tädille tarjoiltiin kiitokseksi teetä ja kahvia ja pullaa ja keksejä ja suklaata ja kaik-kia herkkuja, mitä emäntä vain kaapeista löysi. Alman suureksi iloksi kaapista paljastui myös suuri pala lohta, jonka emäntä pakkasi hänen

26

mukaansa kuultuaan, miksi Alma-täti ylipää-tään oli ollut sateisena iltana liikkeellä.

Tihkusateessa ryvettynyt Maisa joutui pe-rusteelliselle pesulle ennen ruokailua. Emän-tä saippuoi sen vaaleanpunaisia varpaanvälejä myöten ja kietoi sen sitten suureen, pehme-ään pyyhkeeseen. Ruokakupissa odotti runsas iltapala.

Kylläisenä, puhtaana ja lopen väsyneenä Maisa kömpi petiinsä. Siellä se vasta muisti taas Rotan. Haikeus valtasi Maisan mielen. Se ei muistanut aikaa, jolloin Rotta ei olisi ollut sen vieressä nukkumassa.

27

Kahdeksas luku

Maisa oli juuri ehtinyt torakhtaa ja nähdä pät-
kän sekavaa unta, jossa juhliiva kissajoukko
yritti varastaa sen kuumailmapallon, kun se
heräsi emännän kuiskaukseen.

– Maisa, sinä varmaan haluaisit tämän Rot-
tan viereesi nukkumaan. Minä otin sen eilen
pestäväksi ja paikattavaksi, kun se alkoi taas
olla niin repshtaneessa kunnossa. Tiedän että
se on sinulle rakas, etkä halua vaihtaa sitä mi-
hinkään uuteen leluun.

Emäntä silitteli Maisan päätä ja ojensi Rot-
tan sen viereen. Meni hetki, ennen kuin unen-
pöpperöinen Maisa tajusin, että Rotta oli tullut

29

takaisin. Riemulla ei ollut rajaa, kun Maisa
suukotteli ystävänsä ja paini sen kanssa ym-
päri huonetta. Pikkuisen torujakin Rotta kui-
tenkin sai osakseen.

– Voi Rotta! Etkö ymmärrä kuinka pahasti
minä säikähdin kun katosit! Sinulle olisi voinut
sattua vaikka mitä. Lupaathan olla kiltti rotta
etkä enää ikinä katoa!

Maisa ja Rotta käpertyivät vierekkäin peh-
moiseen petiin. Hieman ennen nukahtamista
Maisa vielä kuiskutti Rotalle:

– Kuumailmapallo kaipaa perusteellista kor-
jausta. Aloitetaan heti huomenna, niin pääs-
tään pian yhdessä lentämään!

Sinä yönä ystävykset uneksivat uskomatto-
mista seikkailuista, joihin ne vielä kuumailma-
pallollaan leijailisivat.

30

